REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 19.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 102 —Anul LXXI. | Brașov, Vineri 9 (22) Maiu | 1908.

Așa să fie!

La escursiunea Regelui Carol și a familiei regale pe Dunăre.

A fost norocoasă steaua, sub care s'a născut prințul Carol de Hohenzollern, actualul rege al Românilor. In timpul domniei sale, țara și dinastia, fundată cu suirea sa pe tron, au trecut prin crize nespus de periculoase. Dar au scăpat de toate, une-ori ca prin minune. Cea mai grea criză, în ce privește dinastia, a fost de sigur aceea, care înainte cu treizeci și șase de ani îl făcuse pe Domnitor, pe atunci încă Principe, să se decidă a părăsi țara, ce l'a fost ales câțiva ani mai înainte cu atâta insuflețire. Și atunci bunul destin al său și al țărei, l'a ferit în momentul din urmă de-a duce în împlinire hotărârea sa, iar la împlinirea a patruzeci de ani de domnie s'a văzut din manifestațiunile de iubire ale întregei țări, care a serbat activitatea roditoare și glorioasă a Regelui său, cât de greșită a fost atunci pornirea ce i-au fost dictat'o desamăgirile cele multe și credința că n'o va putea scoate la cale cu Românii.

Asupra hotărârei de atunci au înrăurit desigur mulți sfătuitori, străini de spiritul care a dat avânt și putere propășirei neamului românesc. Dimpotrivă ori de câteori Carol de Hohenzollern s'a încunjurat de bărbați integri și tari la suflet români, fii ai țărei, legați de ea cu iubire și cu devotament, și a dat ascultare sfaturilor lor, a mers bine și rezultatele au fost întotdeauna cele mai frumoase și bune pentru țară și națiune.

A dovedit'o și acel moment critic în viața Domnitorului și a dinastiei sale, când toate se întoarseră spre bine în urma sfatului înțelept al unui mare patriot și desinteresat bărbat de stat român. Numai de ar fi regele Carol întotdeauna așa de fericit să fie încunjurat de bărbați, cari să aibă curagiul de a spune regelui numai ceea-ce poate fi bun și priincios pentru țară și dinastie?

In primăvara anului trecut isbucni deodată o furtună în țară care părea că va rupe și va zdrobi tot — răscoalele țărănești. — A ajutat însă provedința ca ploaia de foc și de pucioasă să treacă și ceriul cel dulce, care luminează și aruncă razele sale binefăcătoare peste munții și câmpiile roditoare ale țărei să se însenineze iarăși, Aacuma în anul al 42-lea al domniei, Regelui și familiei sale le-au fost dat să facă o frumoasă călătorie pe toată întinderea Dunărei ce formează granița țărei spre miazăzi și care este artera principală a comerciului român.

Regele, regina și principii regali, au avut zile senine de bucurie și de o caldă și strălucită primire în această escursiune. Ajungând la Tulcea și la Sulina pe vasul „Ștefan cel mare“ însoțit de patru monitoare și opt vedette, familia regală au descins cu bine la Sulina, unde s'a făcut o recepțiune splendidă suveranilor români. In port se aflau întrunite patruzeci de corăbii și două-sute de bastimente, cari fac servicii pe Dunăre.

Toate aceste vase erau pavoazate și au arborat pavilionul lor în bubuitul tunurilor. M. S. regele Carol a fost salutat pe bordul lui „Ștefan cel mare„ mai întâi din partea împăratului Rusiei, de contra-amiralul br. Nolkine, apoi de către membrii comisiunei europene Dunărene, mai pe urmă de consuli, de autoritățile locale, de delegațiunile diferitelor naționalități și confesiuni.

A fost cinstit Regele cu acestă ocaziune de puterea mare vecină și de reprezentanții puterilor din comisiunea dunăreană, iar faptul acesta arată, că prestigiul țărei, care fusese sdruncinat când cu răscoalele nenorocite, este iarăș pe deplin restabilit.

Dea ceriul ca de azi încolo România să nu mai fie espusă unor asemeni încercări și să și urmeze în pace și liniște cursul puternicei sale desvoltări. Ceeace însă se va putea întâmpla numai atunci, când Regele va avea în jurul său tot sfătuitori devotați binelui țărei și ai națiunei cu deplină abnegaie și devotament.

Așa să fie !

La jubileul „Gazetei“.

Rebrișoara, Ianuarie 1908 — Bătrâna „Gazetă“ jubi'ează. Se bucură înpreună toată suflarea românească. Cu cât mai tare trebue să ne bucurăm noi, cari avem titlul a ne mândri, cu originea unuia din fundatorii acestei vechi foi românești.

Mai sustă încă și astăzi în mijlocul nostru casa bătrână, în care el a văzut lumina zilei. Mai sustă cuptorul din bătrâni și vatra de lemn, pe care el a dormit și și-a dus viața de copil. Ție, bătrână „Gazetă“, sentinelă neadormită a neamului nostru, viață nesfârșită îți dorim, iar valorosului său proprietar și director „nunta de diamant“.

Macedon Ciuta, învăț. — *Anton Precup*, preot local.
Dumitru Irini, învăț. — *Linu Dumitru*, primariu com.
Nicolau Pope, învăț. — *Macedon Linul*, învăț. la școala fund.-Năsăud.
Pop Ioachim, cass r comunal.

*

Dela Birchiș primirăm zilele acestea dela d-l *Alexandru de Mocsonyi* o scrisoare amicabilă, prin care ne face cunoscut c'a expedat la adresa redacțiunii ziarului nostru suma de *una sută coroane* pentru 25 exemplare ale numărului nostru jubilar, al cărui venit curat este destinat pentru fondul de binefacere jubilar. Suma s'a luat în primire de administrațiunea „Gazetei“ și s'a chitat cu mulțumire.

*

Șaptezeci de ani trecură plini de vifor și strâmtoare,
De când tu scumpă „Gazetă“, p'orizont ai răsărit,
Ca prin sfaturi înțelepte și lupte ispititoare
Să deștepți din somnul morții pe străbunul amorțit.
Dumnezeu atotputinte, verse-și darul cel ceresc
Ca la mulți ani cu isbândă și puteri neobosite,
Să conduci cu 'nțelepciune pe poporul românesc!
Ear din parte-mi strig „Gazetei“ zile multe fericite!

Orșova, 1 (14) Maiu 1908.

Ioan Cârlan.

Fiscut, 11 Maiu 1908 — Să trăiți să fiți precum până acuma așa și de aici încolo, fala națiunei.

Lazar Stup'nean, preot.

Bolgrad (Basarabia), 1 Maiu v.— Vă urez din adâncul inimei mele să serbați jubileul de acum și să ajungeți în fericire și jubileul de 100 de ani al „Gazetei Transilvaniei“!

Alecse Aldea.

Pentru fondul jubilar au mai contribuit:

Moise Micu, paroch în *Poiana-Mărului* suma de *5* (cinci) *cor.*

Ioan Brezeanu, comerciant în *Predeal* telep. *2* (două) *coroane*

Ioan Sonea, preot, *Reteag*, *1* (una) *coroană.*

Teodor Iustian, medic și proprietar în *Uzdi St. Petru* (Câmpia Ardealului) *3* (trei) *coroane* 20 bani.

Ioan Blaga, paroch, *Ghirișul vechiu* (lângă Mociu) *1* (una) *coroană*, 20 b.

Salutul pressei române.

„Moldova de sus“ organ naționalist-democrat, ce apare în *Botoșani*, publică în no. dela 13 Aprilie st. v. 1908 un foarte călduros și bine simțit articol intitulat „Jubileul Gazetei Transilvaniei“ și semnat de directorul ziarului dl *Constantin Cihan*, pe care îl lăsăm să urmeze aici din cuvânt în cuvânt:

Cel mai veche gazetă românească, în Ardeal în ziua 12 a lunei Martie trecut și-a sărbătorit, cu toată cinstea, împlinirea a 70 ani dela întemeiarea sa.

Nici că se poate un eveniment mai însemnat în viața noastră politică și culturală ca acesta.

Pretutindeni unde e împrăștiată simțirea românească — cred — s'a simțit fiorul de recunoștință către »Gazeta« din Brașov.

Intreaga presă știitoare de menirea ei — afară de cea evreiască și a politianismului îmbâcsit în rele — s'a grăbit a preamări meritele venerabilei »Gazete« ce a înțeles lupta cinstită și ideală atâtea decenii, cu ținta nestrămutată: în principiile naționale și curate.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Unui înstrăinat.

La noi e cald, la noi e primăvară.
Au înflorit măceșii sus pe coaste;
E-atâta farmec, și-i atâta floare
Și-atâta cânt în preajma casei noaste.

S'a 'ntors de prin streini iar rândunica.
Sub streșina căsuții 'mbătrânite...
De cântece răsună lunci și crânguri
Și tot cuprinsul păcii 'ntinerite.

Nu-ți vine-așa un dor de casa noastră,
De Oltul nost, de brazda din câmpie?
Cum te-așteptăm să vi și tu odată:
Va fi destul atâta pribegie!

Vasile Stoica.

Ciasornicul cu noroc.

(Urmare.)

Lelea Sâia, care se uita cu zor peste umerii lui, nu vedea decât o cameră întunecoasă... tocmai în preajma ei era un cadrant*) mare de cias, albăstriu deschis, dar fără să lumineze. In jurul cadrantului erau cam o sută de numeri și sub fiecare erau mai multe litere mici. Mai avea ciasul deosebite arătatoare în mai multe colori, între ele unul negru, cu mult mai lung ca celelalte.

»Ei, ei«, zise lelea Sâia clătinând din cap... dintr'atâta tot nu pricep nimic«.

»Ah«, răspunse ciasornicarul, »amară slujbă... Douăzeci și trei de ciasuri atârnă încuiat ciasul aici și mie, sărmanul, nu-mi este iertat să mă culc, ci trebue să ascult, dacă și umblă totdeauna bine. La miezul nopții mă pun aici pe prag și chiar când închid ochii, sare ușița de colo și ciasul se aerisește un cias intreg. Asta noapte de noapte«.

Lelea Sâia se miră câtva timp, apoi întrebă: »dar ce însemnătate au numerii aceia?«

»Aceia sunt casele din Măgureni.. casa și numărul, literile de desubt sunt locuitorii. Arătătorii merg jur împrejur și arată, ce are să se întâmple cu fiecare«.

Femeia căută acum, grăbită, numărul dela casa ei, și băgă de seamă că arătătorul cel mare, negru, este îndreptat spre casa ei.

»Ce însemnează arătătorul cel lung și negru«, întrebă ea pe ciasornicar. Acesta însă, văzând și el, că arătătorul cel negru merge spre casa femeii, închise iute ușa și zise: »acela duce nenorocirea«.

El credea, că femeia n'a băgat încă de seamă. Femeia tăcu deodată, mulțumi și-și luà rămas bun, căci nenorocirea, care o amenința, așa o atinse la inimă, că nu mai putù scoate o singură vorbă.

Când vru să-și iee coșulețul, îl găsì plin cu ierburile și bureții cei mai frumoși, dar ea nu-i văzù... toate gândurile îi steteau la ciasul cu noroc.

Intr'aceea se înoptase și femeia mergea tot drept înainte, fără să mai țină seamă de cărare, totuși ajunse curând drept la scările de peatră și se coborî pe stâncă la vale. Ici-colo zăreà prin sat câte o luminare... în coliba ei... întunerec. Coșulețul și-l puse în bucătărie. Pentru aceasta nu aveà trebuință de luminare, pentrucă toate steteau la locul lor. După aceea se așeză la vatra ei rece și suspinà amărîtă... I-se părea nedreptate strigătoare la ceriu, ca tocmai pe ea s'o ajungă nenorocirea, pe ea, care a fost așa de harnică și cu rînduială, așa de curățică și crutătoare... »Despre alții n'aș avea ce să zic«, își gândeà ea, pentru una, ori pentru alta, i-ar puteà ajunge câte o nenorocire, pentrucă o merită, dar eu?« Și cu cât mai mult se gândeà la asta, cu atâta erà mai mâhnită și începù a-și urî vecinii și a-i disprețui. Cu acestea îi trecù somnul și nelinîștea o alungă dintr'o cameră în alta. Deodată ciasul bătrân de pe părete bătù douăsprezece și lelea Sâia își aduse aminte, că ciasornicarul din vârful muntelui tocmai doarme și că ciasul cu norocul s'a mișcat pe părete, ca să se aeriseze. Atunci îi tresări un gând și deodată ieși grăbită din casă,.. ba uitase chiar și ușa deschisă.

Sări pe scări în sus, alergă peste rădăcini și buruieni, ca și când ar fi fost iară de doisprezece ani. Și încă înainte de a-și mai putea trage odată pe seamă, erà dinaintea locuinței ciasornicarului. Ușa din afară erà deschisă, tot asemenea cea din lăuntru, și ciasul cu noroc, luminat, se uità la ea. Acum lelea Sâia, fără să iee ochii de pe cias, trecù cu băgare de seamă prin peșteră, pășì cu grije peste bătrânul, care horcăià lungit pe pământ. Când ajunse însă dinaintea ciasului, i-se păreà că acesta e străveziu, ca o fereastră, și vedeà tocmai în grajdul ei, unde capra ei cea bătrână nici nu atinsese nutrețul, ci steteà pleoștită, cu capul la pământ și cu limba scoasă.

»Nu înțeleg de fel, de ce tocmai *a mea* trebue să fie bolnavă, își gândea lelea Sâia, »să moară a tâmplarului celui schiop... el și-a frânt piciorul, când erà beat... e vrednic de pagubă«.

Zicând acestea îndreptă arătătorul negru spre alt număr.

Abia își luà femeia degetele de pe arătător și ciasul începù să zurăe răgușit si când ea puse piciorul peste prag, ușa

*) Scândura pe care erau însemnate ciasurile

Agenții criminali însărcinați cu aceasta misiune, au pus foc la toate ușile casei. Când flacările și-au făcut apariția, o femeie din vecinătate le-a zărit și grație alarmei dată de dânsa s'a deșteptat d-l Galbajari și familia sa. Stăpânul casei nu și-a perdut cumpătul, ci printre flacări își face drum, iese afară și cu alți vecini reușește să stingă focul nu cu puțină osteneală. Antarții, cari se găseau postați la monastirea Sf. Antonie, observând aceasta, trag mai multe salve de puști în spre casa d-lui Galbajari. Din fericire numai un glonte n'a greșit ținta, spărgând un giam din acea casă.

De menționat este că nici mudirul, nici căpitanul, ce rezidă în Clisura, nu s'a sinchisit de acest atentat înspăimântător. Suprefectul de ocol venise la fața locului dimineața pe la ciasurile unu, iar d-l căpitan după amiazi. Atentatorii si antarții n'au fost urmăriți.

Nu s'a făcut nici o perchizițiune. Numai bimbașul (maiorul) de jandarmerie din Curița, carele din întâmplare se afla în seara acea aici, i-a arestat pe indivizii George Pața și pe N. Tașula Mutu și i-a trimis la Castoria, ca unii, cari sunt bănuiți de autori ai faptului de către d-l Galbajari.

Nu încape îndoială, că felul de conduită al autorităților locale nu poate fi decât încurăjătoare pentru adversarii noștri și ai imperiului și că în curând ne putem aștepta la alte atentate de această natură. Când liniște nu poți avea nici în casa ta, nici în somnul tău, atunci lesne îți poate închipui ori și cine ce viață plăcută ducem noi.

Propaganda culturală în Alba-Iulia,

ținută în ziua Bunavestirii, la 7 Aprilie 1908, a întrecut toate așteptările noastre. Era să se țină în școala gr. or. din oraș, dar adunându-se de 10 ori mai mult public, decât ar fi încăput, a trebuit să se țină în biserica gr.-or. de lângă școală.

Sfințirea de steag a »Reuniunei a 2-a de înmormântare din Deva« filia Alba-Iulia a săvârșit-o distinsul protopresbiter și director al filiei, d-l Ioan Teculescu cu d-l paroch Florian Rusan, alt ocrotitor membru al reuniunei noastre. Nănași ai steagului au fost: directorul general al reuniunei d-l August A. Nicoară, d-l Dr. Adam Hărăguș, advocat din Deva și d-l Ignat Borza, cassarul filiei. Cântările rituale le-a executat d l Laurențiu Curea, cu corul său în patru voci al parochiei gr. or. din Maiere a d-lui paroch Florian Rusan, carele a întemeiat corul acesta. Frumsețea vocilor puternice țărănești și disciplina cântăreților ar face onoare oricărui cor bun. Prestațiunea corului a ridicat mult reușita și aerul sărbătoresc a marei zile.

Un rar fapt înnălțător s'a petrecut: întreagă inteligența, toate epitropiile cu comitetele parochiale, senatele școlare și toți fruntașii celor 2 parochii gr. or., cam la 2000 de suflete au luat parte. In fruntea poporului cei doi învățători gr. cat. d-l Ioan Popa, d-l Nicolae Dușa țineau strana alături cu cei gr. or. d-l Iuliu Roșca și d-l Samuil Stan.

Sfârșindu-se actul sfințirei și sărutatul crucii, directorul reuniunei a deschis adunarea generală a »reuniunei a 2-a de înmormântare din Deva« filia Alba Iulia. Ascultându-se raportul d-lui cassar al filiei, s'a constatat un spor de 70 de membri și o avere în bani gata și depuneri de aproape 800 cor. Sau mai înscris în ziua adunării generale peste 30 de membri noi.

Numărul actual al filiei Alba Iulia a reuniunei e de 425 de membri în viață, care întregindu-se până la 500 în decursul anului, venitul curat din acest an probabil va întrece sporul a toți 3 anii premergători laolaltă luați. Adunarea generală, aflând despre exemplara ordine și avântul reuniunei, a făcut ovațiuni binemeritate d-lui director al filiei Ioan Teculescu și cassarului filiei, d-lui Ignat Borza. Suma tuturor ajutoarelor date până acum poporului face după 27 cazuri de moarte 2500 cor.

Punctul 3, din program a stârnit un viu interes înainte și după adunarea generală atât la popor, cât și la inteligență. Sunt problemele »reuniunei a 2 de înmormântare din Deva« și a ficei sale, banca industria din Deva«: a) prin înființarea a 100 de fii i a reuniunei, ca întregire la cele 12 fiii de azi; b) prin angajarea a 12 învățători economici călători, anume aleși a lăți economia rațională în sânul poporului și industria din patrie, o problemă, carea până la 1912 în 5 ani să poate și trebue rezolvată; c) prin înființarea unei școale economice și de industrii pe sama orfanilor celor mai talentați ai reuniunii, crescuți ca misionari economici în spirit do propagandă economică: o problemă, carea în alți 5 ani următori, până la 1917, numai cu concursul mai multor bănci, corporațiuni bisericești, asociațiunea și alți factori să poate rezolva.

Chestiile pertractate au lăsat adâncă urmă în sufletele ascultătorilor și fiindcă aceeași propagandă se va continua neîntrerupt în decurs de 10 ani următori prin »Bunul Econom« organul oficios al reuniunei și băncii »Industria«, prin adunările generale prin presa întreagă și la orice ocaziune, cu ajutorul lui Dumnezeu ideile aci sămănate se vor împământeni în sufletul poporului, să va porni un puternic și luminat curent de renaștere economică, carele bine dirigiat și neîntrerupt cultivat de noi: toate problemele să vor rezolva cu siguranță.

Cu aceasta adunarea generală a reuniunei s'a declarat de încheiată.

Ca obiect de sine stătător a urmat proiectul unei școale centrale cu 4 învățători în Alba-Iulia din mijloacele și în locul celor 4 școale singura ice de azi, prezentat de directorul reuniunei.

Chestia aceasta s'a discutat cu viu interes și în ziua premergătoare într'o consfătuire restrânsă, ținută la casina română cu mai mulți bărbați de frunte din Alba Iulia. Părerea unanimă a fost, că e o afacere arzătoare, carea rezolvându-se, ar da un viu bold vieții sociale și culturale preste tot. Ideia are alicum și un trecut; întrucât s'a pus la ordinea zilei pe timpul fostului prot prezviter Nicolae Ivan, carele mutându-se la Sibiiu, ca asesor consistorial, mărețul scop a rămas baltă, spre marea pagubă a poporului din Alba-Iulia.

O originală înoire a ideei de atunci e, că azi să proiectează nu numai o școală elementară cu 4 case, ci o întocmire în de așa, ca 2 învățători să aibă și o specială pregătire de câtiva ani la 2 institute economice; aceștia ar înteméia o școală de repetire economică, carea e cu mult mai binefăcătoare pentru popor, decât numai o școală centrală îndatinată cu 4 învățători, fără despărțământul unei speciale pregătiri economice și industriale. Propaganda economică începută întâiu prin »reuniunea a 2-a de înmormântare din Deva« și filiile sale, se continuă acum și prin alți factori, prin fiica sa banca »Industria« și organul său »Bunul Econom«, pentru a avea un larg teren comun de conlucrare în stil mai mare. Aceasta e și chemarea apostolică, rostul filiei Alba-Iulia și a tuturor filiilor reuniunii noastre.

Augustin A. Nicoară.

Reprezentațiune teatrală în Serețel.

Serețel, la 14 Maiu 1908.

Ar fi un lucru de negligență din partea celora ce știu purta condeiul și nu l'ar folosi atunci când cere interesul public. Ori ce faptă, ori ce mișcare culturală din sânul poporului român reclamă ca să se vestească în publicul mare, ca astfel să poată servi de impuls și pentru alții. De aceea subscrisul nu pot să nu iau condeiul la mână, ca să scriu unele lucruri frumoase cari se petrec în Serețel. Astfel în 10 Mai s'a făcut în comuna Serețel (comit. Bistrița Naszód) o petrecere poporală împreunată cu teatru. Și ea s'a făcut cu poporul și pentru popor.

Reprezentațiunea teatrală s'a început la oarele 6 p. m. și a constat din bucățile: »*Așa a fost să fie*«, »*Chinematograful*«, »*Stan Covrigariul*«, și *Herșcu Boccegiul*«, predate de tinerimea țărană din loc, a reușit peste așteptare. In special Stan Covrigariul și Herșcu Boccegiul în debut și predare, în spirit și coloare, n'au lăsat nimic de dorit din puterea dramatică a scenei. Forma, coloarea și spiritul dramatic a scenei și a diletanților făceau impresiunea pentru omul espert în ale dramei, a unor diletanți și actori cu școală și instrucțiune sistematică definită.

Jurul românesc a și răsplătit acest prestij al petrecerii, adunându-să în localitatea școalei din Serețel o mulțime de țărani din satele din jur. Fiind comuna Serețel centru pentru ași putea da mâna și întâlnire țăranii din satele vecine, astfel și acum în 10 Maiu ca și în iarna trecută poporul din Serețel a salutat în mijlocul său pre mulți țărani din vreo 23 de sate. Se înțelege do sine, că pe lângă folosul moral s'a câștigat și un folos material *peste 100 coroane*. Din toate acestea se vede că o *direcțiune bună și sănătoasă a luat comuna Serețel prin căpeteniile sale*. Și prin urmare înaintarea de astăzi este foarte viuă față cu starea de mai nainte. Faptele și progresul laudă pre cei ce le fac, iar direcțiunea bună arată genialitatea conducătorilor.

Gh.

Cultura bumbacului.

In evul mediu se credea că bumbacul e lâna unor fel de oi cari cresc pe copaci. Numai bogații puteau pe atunci să poarte haine de bumbac, făcute din pânză adusă gata din China. Despre planta, care produce bumbacul, n'aveau nici o idee. Se știa din zvon că bumbacul crește pe un anumit soiu de copaci, dar neputându-și lumea explica faptul, că un material așa de asemănător cu lâna să fie produsul unei plante, și nu al unui animal, au ajuns la gânduri cu totul confuze și ridicole, iar știința de pe atunci da ca adevăr curioasa legendă, că există un copac-oaie, care ar fi trăind prin Mongolia. Iși închipuiau adecă o ființă dublă, și plantă și animal. Un copac ca toți copacii, al căror fruct — deci ca merele din măr — este o oaie, și aceasta ca toate oile, cu deosebire că stă fixată pe creanga sa dela naștere până la moarte. Crengile copacului sunt foarte flexibile, așa oile din vârfurile ramurilor se pot pleca până la pământ, să pască iarba din jurul copacului. Dacă n'au iarbă, mor. Acestea dau lâna aceea ce se numește astăzi bumbac. Și fiindcă sunt oi adevărate, au o carne bună de mâncat, și mai ales lupii o caută cu mare dor.

Așa spunea știința evului mediu. Câte nebunii și lucruri ridicole se spuneau prin cărți despre acest animal-plantă și în câte chipuri neghioabe încercau savanții să-și explice acest fapt. Legenda a dăinuit multă vreme, și se găsesc explicări științifice despre copacul-oaie chiar și prin veacul al optsprezecelea, pe la 1725 și mai târziu.

Cultura bumbacului e cunoscută de mii de ani în China și în Japonia. Englezii au introdus-o mai întâiu în Indii, în Statele-Unite, apoi în Egipet, în Africa-sudică, iar acuma se cultivă bumbacul și în Europa, în Crimea, în Italia-sudică și în Grecia. Bumbacul e acel produs al naturii, care pune cele mai multe fabrici în mișcare, el e între toate produsele țesute cel mai întrebuințat. După statisticile englezești, pe întreg pământul se întrebuințează peste cinci mii de milioane de chilograme de bumbac. Se poate prețui că în fabricile, cari se ocupă cu prepararea bumbucului, lucrează peste opt milioane de oameni, și că peste cincizeci de milioane de suflete își susțin viața cu cultura bumbacului.

Planta bumbacului iese din sămințe. Florile ei a be și frumoase, mai spre coacere bătând în roșu, cad când e fructul copt. Acesta e o capsulă ovală cam de mărimea unui ou, și conține semințele învelite în fire de păr moale și alb. Capsula plesnește și firele ies la iveală, un mănunchiu sau o coamă cam de grosimea pumnului: acesta e bumbacul. Culegerea acestor coame e un lucru ușor și greu totodată. E greu, căci cere multă îndemânare: să apuci coama cu siguranță, ca să prinzi în mână toate firele, să să o smulgi cu o singură și corectă învârtire a mânei, căci altfel firele se rup ori se deslânează. Acest lucru se poate face numai cu mâna; s'au făcut mii de încercări cu fel de fel de mașini, dar toate fără rezultat, astfel că Englezii cari au găsit mașini pentru toate, n'au putut până acum să găsească una de cules bumbacul. Culesul merge greu; câmpiile sunt săptămâni întregi acoperite de sute de mii de oameni. Numai în Statele-Unite plata culegătorilor unei recolte se ridică la peste patru sute de milioane de lei. Bumbacul, cules așa în coame, se usucă dintâi, apoi cu mașina se curăță de semințe și se împachetează pentru transport. Pentru înlesnirea transportului, bumbacul se presează cu mașini hidraulice așa de mult, încât cinci chilograme abia ocupă un volum de un decimetru. Apoi se fac baloturi.

Multă vreme singură Anglia avea monopolul industriei bumbacului, și în cea mai mare parte acestei industrii i-se datorează averea cea fabuloasă a Angliei și puterea ei în lume. Acum însă o concurează Statele-Unite, și nu în mică măsură Franța și Germania.

Acum, în câte feluri se prepară bumbacul, o știm cu toții. Câte feluri de pânze nu se fac din el, cunoscute în comerciu ca gaz, muselin, carton, satin, batist și altele. Mult bumbac se întrebuințează pentru facerea scamei, dar dintre toate întrebuințările lui, cea mai nostimă e fabricarea de paveze, în sultanatul Vadai în Africa. Sultanul are vr'o trei mii de călăreți, cari poartă în loc de zale haine de bumbac presat, prin care nu poate pătrunde săgeata și sulița și chiar pentru gloanțe sunt o pedică serioasă. Tot așa sunt îmbrăcați și caii, de sus până jos, în paveze de bumbac.

Planta bumbacului e folositoare nu numai pentru bumbacul ce-l dă. Mai înainte vreme semințele plantei se aruncau și a trecut multă vreme până ce au cunoscut oamenii folosul lor. Ele conțin mult oleiu, ca rapița, și din ele se scoate un oleiu curat și bun, care se întrebuințează ca și undelemnul, ca mâncare, ca material de ars; apoi din el se prepară unt artificial, grăsimi ca untură pentru mâncări, și săpun. Din pasta ce rămâne după scurgerea uleiului din ea, se fac turte, care se vând ca nutreț pentru vite. Cotoarele plantei servesc ca nutreț; din ele se fac și rogojini.

„Albina". *G. Coșbuc.*

Vânatul.

Strămoșii noștri dela Adam și Eva se nutreau cu erburi, rădăcini și cu vânat pe care îl găseau din belșug pe întinsul pământ puțin locuit de oameni.

Astăzi vânatul este un sport de lux, care costă parale și pe care nu-l mai pot face de cât oamenii cei bogați. Vânatul este un aliment plăcut, dar este și periculos pentru acela cari suferă de boale de stomac, de ficat rinichi, pentru că este un aliment greu de mistuit și pentru că se strică iute.

Putem împărți vânatul în două clase, în vânat acoperit cu peri și în vânat acoperit cu pene. In prima categorie de vânat avem epurile de câmp, pe care îl găsim mai des pe piețele noastre. Acest vânat are carnea negricioasă, sângeroasă, dar este foarte plăcută la gust. Epurii care trăesc la munte și pe dealuri sunt mai gustoși, iar carnea lor au un miros plăcut, dat fiind că se nutresc cu erburi aromatice ce cresc prin aceste locuri.

Epurele de baltă are carnea mai tare și mai puțin gustoasă; cel care crește prin împrejurimile viilor este de asemenea bună de mâncare. Pentru ca carnea să aibă un gust mai bun se recomandă a ține 2—3 zile epurile într'un loc răcoros spre a se frăgezi. Epurii tineri dau carnea mai gustoasă ca cei bătrâni. In străinătate nu de multe ori se întâmplă, că în loc de epure să se vânză pisici care se asemăna cu epurele prin formă și prin culoarea cărnei, și vânzătorul are grija de a tăia capul și extremitățile membrelor și a cozi pentru a înșela fără frică pe cumpărător. Veterinarul însă cunoaște această fraudă care în străinătate se pedepsește foarte aspru.

Porcul mistreț sau porcul sălbatic, dă o carne foarte bună și gustoasă mai ales până la etatea de un an când vine epoca împreunărei, scroafa sălbatică, dă o carne, care are un miros greoi și neplăcut. Carnea provenită dela mistreții bătrâni se mistue greu, mai ales de stomacurile plăpânde și bine de a o lăsa să se frăgezească câte-va zile și să se fiarbă bine.

Căprioara și cerbul este vânatul pe care îl găsim la munte. Carnea lor este ușoară de mistuit și plăcută la gust până la etatea de 2 ani, de aci în colo carnea căprioarei este tare și grea de mistuit și trebue să o preparăm ca marinată spre a se frăgezi. Carnea de căprioară se strică lesne mai ales atunci când vânând-o se refugiază în ape și fiind înfierbântată în urma goanei și întrând în ape reci, răcește și se ințepenesc, se bolnăvesc, în popor se zice că are boala cerbului.

Printre vânaturile păroase avem și ursul care are o carne plăcută și grasă. In unele locuri se vânează veverița și chiar ariciul.

Vânaturile acoperite cu pene sunt mai căutate toamna când sunt mai grase de cât primăvara când sunt slabe.

Potârnichea are o culoare la pene roșie sau cenușie. Când sunt tinere

se cunosc după penele aripilor, care sunt foarte ascuţite şi după penele de sub ar pă care sunt scurte, ear ciocul e flexibil, adecă se îndoae lesne. Potârnichea proaspătă nu e bună de mâncat, trebueşte deci a lăsa să se fragezeze sau mai bine zis să putrezească carnea câte-va zile, dar nu prea mult căci putrefacţia otrăveşte carnea şi atunci e periculoasă.

Sunt unii care împing la extrem acest procedeu, şi nu mânâncă vânatul de cât atunci când putrezirea e completă şi când a făcut vermi.

Sitarii sunt pasări care au ciocul lung şi care ne vin prin Octomvrie şi stau până în Februarie. Sitarul are o carne negricioasă, fină bună la gust, mai ales după câteva zile de frăgezire dar e grea de mistuit şi cei cu stomarul bolnav e bine a se păzi.

Prepeliţele mai ales la sfârşitul verei sunt grase, gustoase şi foarte nutritive.

Cârsteiul mai ales cel de baltă dă o carne bună şi uşoară la mistuit.

Sturzul este de asemenea gras şi plăcut la gust, căci se hrăneşte mai mult cu fructe.

Raţa sălbatică are carnea negricioasă şi tare, mai ales când sunt bătrâne.

Ceiace e mai important este de a cunoaşte alteraţiunile vânatului, căci un vânat stricat poate aduce otrăviri foarte grave mai ales la oameni bolnavi de stomac, ficat sau rinichi.

Intr'adevăr vânatul se strică lesne mai ales pe timpuri rele, când sunt vânturi, furtuni sau ploi, şi cauza că vânatul se strică aşa lesne, este datorită faptului, că pentru a'l avea trebue să-l gonim oare întregi, din aceasta goană nebună vânatul se înfierbîntă şi odată împuşcat, sângele nu se poate scurge ca la o vită pe care o tăem în abator. Fiind astfel carnea e sângeroasă, plină de sânge, aprinsă cum se zice în popor, şi se strică lesne, deci intră iute în putrefacţie.

Vânatul vechi se cunoaşte după mirosul neplăcut ce-l exală şi dacă vom îndepărta sau vom smulge penele sau perii care acoperă pântecele şi pulpele, vom găsi pete vinete sau verzui pe piele, pete ce nu se observ la un vânat proaspet.

Penele şi perii se smulg lesne la un vânat învechit. Adesea ori se văd şi viermi în aceste regiuni, la un vânat de mai multe zile.

Ochiul pierde din luciul său, se scofâlceşte, e moale şi se pierde în orbită.

E bine a ne ferii de asemenea vânat învechit, care aduce, dureri în pântece, oticneli, dureri de cap, ameţeli şi poate aduce chiar moartea celuia care mai sufere şi de alte boale dupăcum am arătat mai sus.

Th. Ionescu
Veterinar el Abatorului Ploieşti.

GLUME.

Jurământul Ţiganului.

Un Ţigan furase un stup dela un Ovreiu şi Ovreiul întreba pe Ţigan:

— Bre, Ţigane, de ce ai furat stup al meu?

— Nu cocoane, răspunse Ţiganul, nu l-am furat eu, pot să şi jur.

Ovreiul auzind pe Ţigan că poate să şi jure îi zise, ca să-l sperie:

— Jură, dacă nu îţi tai capul.

Ţiganul începu să jure astfel:

— »Să dea D-zeu să-i albească trupul
Cui a furat stupul
Mierea
S'o mănânce cu muierea;
Să lumineze seara,
Şi cu uleiul
Să 'ncălzească bordeiul.

— Ho! ho! bre, zise Ovreiul. Acu crez că nu eşti hoţul.

*

Bietul tetea.

Un Ţigan şi c'un Român mergeau odată pe un drum. Ajungând la un rîu se puse să mai odihnească puţin. Dar Ţiganul d odată începu să plângă cu hohot Românul auzindu-l îi zise:

— Dar de ce plângi Ţigane?

— He! he! Cum n'am să plâng, căci iacă aici a murit bietul tetea de sete acum un an.

— D'apoi bine, Ţigane, pe malul apei să moară de sete?

— Aşa e, dar vezi el sărmanu n'a avut dupăce-i fi sete.

*

Un Ţigan văzând că nu mai are de ce se lipi în casa lui, adecă din ale gurei, şi cei doisprezece dănciuci cereau să mănânce, îşi zise ca să se ducă pe la naşu-său, care era un Român şi care era cu dare de mână. Zis şi făcut; ajungând la naşu-său acasă şi aruncându-şi ochii pe gura podului, care era deschisă, vede căpăţina şi picioarele porcului atârnate de grindă, şi gândindu-se că cu ele ar mai stâmpăra foamea dănciucilor, hop sare în pod şi începe a se opinti să rupă căpăţâna care era legată bine. Tot opintindu-se el, se rupse podina cu el, căci era cam putredă şi se pomeneşte cu căpăţâna în mână în mijlocul casei în faţa naşusău. Cioara ca să dreagă vorba zise:

— Bună dimineaţa naşule, prin pod că pe afară mă muşcă cânii. Românul când a văzut pe Ţigan că a rupt podina şi cu căpăţâna în mână zise:

— Dar bine faraoane, ce faci cu căpăţâna în mână? Ţiganu zise:

— Ia huite ce este naşule, veni să ho ceu la dumneata să mi-o dai până deseară să o fierb la ăi dănciuci şi pe urmă ţi-o aduc!

(„Haz. Sat.“)

MULTE ŞI DE TOATE.

Curiozităţile somnului

Ziarele engleze au publicat ştirea că nenorocirea de cale ferată, întâmplată nu de mult în ţinutul Shrevsbury, se datoreşte faptului că maşinistul adormise în pic oare lângă locomotivă.

Nu sunt rare cazurile, când persoane, cari dormiau, îşi aveau simţurile şi facultăţile lor mai mult sau mai puţin deştepte, în acţiune. Nu arareori s'au văzut soldaţi dormind în timpul marşului, sau pe cal ori stând de pază, în frigul iernei. Pare mai straniu faptul constatat că unii au străbătut cu bicicleta distanţe mari, în care timp ei adormiseră pe vehicul.

Celebrul medic Galen spune că el a străbătut o dată, în somn, o distanţă de aproape 200 de metri şi că nu s'a trezit de cât atunci când s'a împiedecat de o piatră. Despre un advocat se istoriseşte că a scris, dormind, un discurs de apărare, dar că, deşteptându-se, nu-şi aducea aminte unde a lăsat documentul. Din fericire nevasta sa îl observase. Se întâmplă adeseori că uni oameni se scoală în somn, se îmbracă şi săvârşesc oarece, fără se ştie. Astfel, se spune despre un conte că în somn a pus şaua pe cal şi a plecat călare; despre altul se istoriseşte că în timpul nopţii s'a sculat, dormind, din pat, şi a plecat să se plimbe pe marginea unui râu. Despre un tinăr chimist se spune că în timpul somnului avea obiceiul să facă traduceri din italieneşte în franţuzeşte; în lucrarea asta se folosia chiar de un dicţionar.

Până acum n'a putut fi dezlegată chestia în ce constă somnul şi prin ce e provocat somnul. Sunt cunoscute totuşi unele pricini exterioare, ca încordările trupeşti şi sufleteşti, istovirea, frigul, mişcarea şi zgomotul uniform. Dar despre adevăratele pricini fiziologice se ştie doar atât că somnul e caracterizat prin o mare golire de sânge a creerului. La copiii născuţi de curând, se poate observa cum se contractează pielea de pe căpăţina încă moale, când sângele se retrage din creer. S'a putut studia mai deaproape aceasta golire de sânge a creerului în timpul somnului, la un soldat căruia un glonţ îi luase o bucată din ţeasta capului. In timpul somnului, creerul se decolora şi se contracta. Când omul se deştepta, celulele creerului se umpleau cu sânge şi creerul eşia afară din rană.

Interesant e că luptătorii iaponezi se folosesc de acest fapt. Când vreau să facă pe adversar să-şi peardă cunoştinţa, îi strâng vâna gâtului, pentruca sângele să nu poată ajunge în creer.

*

Dacă s'ar stinge soarele.

In numărul din urmă al revistei „Anal s“ cunoscutul astronom Camille Flamarion discută în chip popular chestia importantă: ce s'ar întâmpla dacă dintr'o dată soarele n'ar mai putea să ne trimită căldură.

Să ne închipuim — zice Flammarion — că pământul ar fi învăluit pe neaşteptate, pe neprevăzute, în cel mai adânc întunerec. Ce-ar fi de făcut, ce mijloace ar trebui să caute oamenii spre a-şi susţinea viaţa, spre a-şi procura cantitatea de căldură fără de care nu poate vieţui nici o fiinţă pe pământ? Să presupunem că instinctul de conservare ar fi aşa de puternic în cât toţi oamenii, bărbaţi femei şi copii, ar lua numai decât măsuri ca să înlocuiască căldura soarelui. Chestia în sine s'ar prezinta astfel: spre a procura numai căldura, pe care ne-o trimite soarele într'o secundă, ar trebui ca fiecare fiinţă omenească ce trăieşte acum pe pământ să sape şi se umple un sac cu cărbuni, a cărui greutate să nu fie mai mică de 5 klgr. Deznădejdea ar da oamenilor puteri uriaşe, astfel că fiecare om ar fi în stare să umple zilnic douăzeci de astfel de saci, prin urmare să strângă 1.000 de chgr. sau o tonă de cărbuni. Socotind populaţia de pe pământ la 1 miliard şi jumătate toane de cărbuni. Ar ajunge oare cantitatea asta? De loc, căci, spre a înlocui puterea de căldura a lumnei solare ne mai pe o secundă, ar trebui o cantitate uriaşă de 11 patrilioane, 600.000 de miliarde de toane de cărbuni — o sumă pe care mintea noastră nu o poate cuprinde. Ca să înţelegem, să ne închipuim că un chibrit ar fi egal cu o tonă de cărbuni. Ar trebui atunci 11 milioane 600.000 de trenuri de câte zece vagoane ca să poată duce cantitatea aceasta de cărbuni.

Pe de altă parte, noi nu ne folosim destul de mult de căldura solară ce ne stă la dispoziţie. Oricine ştie că creşterea plantelor poate fi accelerată, dacă straturile cu plante le acoperim cu sticlă. Razele soarelui pătrund, e adevărat, prin geamuri, dar nu pot să dispară aşa repede. Prin aceasta în interiorul serei se produce căldură mare şi plantele se desvoaltă mai repede.

In timpul aflărei sale la Capul Bunei Speranţe, în 1834, Iohn Herschel a izbutit să frigă un bou întreg cu ajutorul luminei solare. Carnea a fost pusă într'un vas înegrit pe dinafară, vasul acesta a fost aşezat într'altul mai mare, ai cărui păreţi de asemenea au fost înegriţi. Prin două geamuri de sticlă (la fiecare din cele două vase era pusă un geam) a fost lăsată să pătrundă lumina soarelui şi friptura a fost gata repede.

Luând un vas şi înegrindu-i păreţii de alamă, turnând apoi apă în el şi acoperindu-l cu o tablă de sticlă, pe care lăsăm să cadă razele soarelui, putem face să fiarbă un ou în acel vas. Dacă nu turnăm apă, putem avea un ou răscopt.

POŞTA REDACŢIUNEI.

Ion Cernea Sibiiu: La Libraria Arhidiecesană de ac lo veţi găsi Biblia care o doriţi. Aici nu se află.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Nr. 641—908.
not.

Publicaţiune.

Subscrisa primărie aduce la cunoştinţă publică, că crijma comunei Szeráta, (cottul Făgăraş) **se va esarînda pe termin de 3 ani consecutivi în 21 Juniu st. n. a c. la 10 oare a. m.** în cancelaria comunală.

Preţul strigărei e **800 cor.** dela care are a să depune 20% vadiu.

Condiţiunile să pot vedea în cancelaria comunală şi cea notarială din Scoreiu.

Szeráta, în 7 Maiu 1908.

Alexandru Comşia m. p.
not. cerc.

Oana George m. p.
primar.

lizmul, dar marele public românesc numai de vr'o 8—10 ani se interesează de el. Acest public este însă aşa de puţin orientat în această privinţă, încât afară de alţi factori competenţi însaşi »Asociaţiunea p. liter. rom. şi pentru cult. pop. rom.« s'a văzut silită a constata că este de lipsă ca socializmul să fie cunoscut mai bine şi la noi ca apoi să poată fi apreciat după adevărata lui fiinţă. Dacă este un rău, să ne putem feri de el!

Această împrejurare a fost cauza, care m'a îndemnat şi pe mine ca să ţin prelegerea de azi şi anume aşa dupăcum urmează:

Condiţiunile sub cari s'a produs şi se desfăşură socializmul.

1. Societatea şi organizaţia sau ordinea socială.

Omul este o fiinţă socială. Potrivit cu aceasta fire a sa el trăieşte şi poate trăi ca om numai împreună cu alţi oameni, adecă *în societate de oameni.* Societatea este deci singura formă văzută a vieţii omeneşti, aşa încât viaţă omenească şi viaţă socială este unul şi acelaş lucru. Vorba »societate« este o expresiune modernă si vine din Francia. Inţelesul şi cuprinsul ei nu sunt încă destul de lămurite. De prezent are înţeles când mai larg când mai restrîns. Astfel: familia, comuna, biserica, naţiunea şi în fine chiar şi statul, împreună cu multele şi feluritele lor însoţiri şi reuniuni culturale, sociale şi economice fac fiecare pentru sine câte o societate mai mică sau mai mare, iar toate laolaltă marea şi foarte complicata societate omenească, pe care dl C. Dobrogeanu-Gherea o prezentează astfel:

»Când o consideri pe din afară în manifestările ei exterioare, vezi palate sumptuoase şi colibe desvălite, bogăţie trufaşe şi sărăcie umilită, vezi veşnică mişcare şi forfoteală veşnică, alergare după câştig şi onoruri, gelozie şi invidie, lupte de interese între indivizi, clase, grupe şi popoare, vezi răsboaie sângeroase. Se învârtesc cu iuţală ameţitoare roţile sociale ale norocului, ridică sus pe unii, zdrobesc pe alţii, se aud strigăte de triumf şi răcnete de durere, şoapte de iubire şi înţăpări de ură, chiote de veselie şi scrâşnet de dinţi. Şi uluiţi, căutând să se lumineze, stau oamenii de sute şi mii de ani înaintea propriilor creaţiuni: *a societăţii, a istoriei lor* întrebând, cum s'a întocmit întreaga aceasta atât de complicată maşinerie socială, care este rezortul şi pivotul istoriei omenirii«. Aceasta este societatea privită în întregul şi în părţile ei singuratice!

Fiecare societate pentru sine şi fără deosebire, dacă este ea mai mică sau mai mare, precum şi toate laolaltă, ca întreaga societate omenească, este întemeiată, trăieşte şi se desvoaltă după anumite obiceiuri, credinţe şi legi pozitive, cari se numesc şi sunt toate laolaltă: *legile sociale.* Aceste legi sunt temelia, pe care este aşezată fiecare societate omenească, începând dela cea mai mică, care este familia, până la cea mai mare, care este statul. Ele organizează sau reguleează toate legăturile şi toate raporturile, în care ajunge şi se pune nu numai om cu om, ci şi societate cu societate şi anume aşa fel, că ţinând seamă unele de altele, ele nu se contrazic, nu se împiedecă şi nu se eschid, ci se întregesc, se ajută şi se întăresc împrumutat unele pe altele. Legătura aceasta dintre singuraticele obiceiuri, credinţe şi legi pozitive se face şi se susţine după trebuinţa şi însemnătatea ce o are pentru societatea omenească fiecare dintre ele în parte. Legile sociale se îngrijesc deci ca singuraticii oameni, să nu trăiască unii lângă alţii numai aşa ca din întâmplare, ci îi pune în fel şi fel de legături, iar feluritele lor societăţi le grupează şi le aranjază una lângă alta şi una peste alta aşa fel, ca ele să nu rămână numai o adunătură de oameni ca bunăoară o grămadă de lemne sau de pietri, ci să formeze o combinaţie gândită şi aşezată după un anumit plan. Cu alte cuvinte şi mai scurt: *Legile sociale crează şi susţin o rînduială între oameni şi între feluritele lor societăţi şi aceasta rînduială se chiamă şi este organizaţia sau ordinea socială!*

Ordinea socială se formează după voinţa, puterea şi interesele acelor oameni sau societăţi omeneşti, cari sunt elementele şi factorii hotăritori ai respectivei societăţi, de regulă ai statului ca societate dominantă. *Prin urmare ordinea socială a fost şi va fi totdeauna expresiunea sau oglinda fidelă a stărilor şi a raporturilor de influinţă şi de putere dintre singuraticele grupuri şi clase sociale!* Dela aceasta ordine socială atârnă convieţuirea liniştită şi fericită a singuraticelor straturi sau clase sociale sau ea este izvorul şi cauza tuturor nemulţumirilor, turburărilor, al luptelor sociale, şi când ea devine insuportabilă, a răsboaielor civile!

Să vedem pe scurt cum a fost şi cum este această ordine socială în două perioade epocale ale istoriei universale în genere şi ale istoriei patriei noastre în special!

a) Ordinea socială feudală.

Istoria ne spune, că dupăce a încetat imigraţia popoarelor în Europa s'a format o nouă organizaţie sau ordine socială, care rînd pe rînd a devenit dominantă în viaţa tuturor popoarelor din Europa şi care a ţinut de prin veacul al 10-lea până în veacul al 19-lea. Cu totul cam 1000 de ani.

Această ordine socială s'a întemeiat şi organizat pe raportul, adecă pe legătura în care s'au pus locuitorii singuraticelor ţări cu proprietatea de pământ din ţara lor. Puternica legătură dintre om şi pământ s'a format în urma multelor răsboaie de cucerire aşa fel, că întreaga ţară era proprietate numai a domnitorului şi a câtorva mari aristocraţi sau boieri. Aceşti foarte mari şi puţini proprietari de pământ împărţeau şi lăsau apoi singuraticele domenii, adecă moşii din întreaga ţară în folosinţa neţărmurită şi ereditară a celorlalţi locuitori sub condiţia, că aceştia să le facă în schimb anumite servicii şi mai ales să le fie credincioşi în afaceri politice şi de stat şi să-i urmeze cu oamenii lor în răsboaie. Cei ce ajungeau în folosinţa neţărmurită şi ereditară a uneia sau a mai multor moşii, împărţeau şi ei o parte din ele între oamenii lor sub asemenea condiţii. In chipul acesta s'a creat şi s'a susţinut veacuri dearîndul o puternică legătură de interese şi un lung lanţ de *atârnare personală,* care începea la domnitorul ţării şi se sfârşià la cei din urmă nobili de pe la sate.

Domeniul sau moşia cu dreptul de proprietate şi de folosinţă astfel împărţit se chema *feud* (lat. feudum); proprietarul astorfel de moşii, precum şi acela cari primea moşiile numai în folosinţă, dar le da şi el mai departe în folosinţa altora, se numea dominus feudi, adecă stăpânul moşiei sau *senior,* iar în raportul lui de superior faţă de aceia, căror le da moşii în folosinţă, purta numele de *suzeran,* pe când cei ce primeau şi ţineau moşiile în folosinţă, se aflau în raport de atârnare personală faţă cu proprietarii şi se chemau *vazali.* Aşadară numele *feudalitate* sau *ordinea socială feudală,* vine dela moşia numită feud.!

Numărul proprietarilor feudali era foarte mic, pentrucă se compunea numai din nobilimea ţării, pe când marea mulţime adecă grosul poporaţiei îl făceau straturile de jos din aceea organizaţie socială. Locuitorii ţării sau oamenii din cari se compuneau acestea straturi de jos se numeau *iobagi* sau *clăcaşi.*

Patria noastră Ungaria este şi azi o ţară agricolă. Ea era însă înainte de 1848 şi mai agricolă, căci aproape singura ocupaţiune a locuitorilor era lucrarea şi cultivarea pământului. Acest pământ se compunea din moşiile feudale, cari erau ale nobilimei, dar pe cari nu ea, ci iobagii sau clăcaşii le lucrau şi le cultivau pe sama ei. Clăcaşii trăiau la ţară pe singuraticele moşii feudale, de cari erau legaţi aşa, încât făceau parte întregitoare a moşiei, fără ca să se poată muta barem dela o moşie la alta. *Erau deci ţărani legaţi de glie* (glebae adscripti). Până la 1848 era clăcaş, adecă ţăran legat de glie — afară de un număr mic de nobili şi privilegiaţi — întregul neam românesc din această ţară.

Nu cred că se aflâ Român, care cunoscând cât de cât istoria patriei şi a neamului său, să nu se cutremure în toată fiinţa sa când aude pronunţându-se vorba »clăcaş«, pentrucă de această vorbă sunt legate multele şi grozavele suferinţe seculare ale întregului neam românesc din această ţară. Numai dacă cunoaştem şi ne gândim la acest dureros fond istoric şi la această mare şi seculară nedreptate socială putem să înţelegem cum se cuvine »Cântarea pătimirii noastre« închegată cu atâta putere şi cu atâta măiestrie de cel mai naţional poet al nostru, Octavian Goga, în nemuritoarele sale creaţiuni: »Rugăciunea«, »Plugarii« şi mai ales »Clăcaşii«.

b) Ordinea socială capitalistică.

A doua ordine socială, care ne interesează pe noi este *ordinea socială capitalistică,* în care ne aflăm şi trăim noi, generaţia de azi.

Am văzut că în ordinea socială feudală pământul nu era proprietate privată şi individuală. In ordinea socială capitalistică *tocmai din potrivă chiar proprietatea privată şi invidualá a pământului şi a tuturor celorlalte mijloace de producţie este instituţia fundamentală şi caracteristică!* Ca să putem vorbi la înţelesul tuturor spunem, că *mijloace de producţie* (*Productionsmilteln*) *sunt toate lucrurile, cari să întrebuinţează spre a produce prin ele, fie cu, ori fără muncă omenească,* alte lucruri *sau producte, precum şi toate acele lucruri, cari se întrebuinţează spre a distribui prin ele raţional productele.* In acest înţeles: moşiile cu pădurile, băile, minele şi cu apele lor, fabricele cu atelierele lor; căile şi mijloacele de comunicaţie precum şi toate productele crude sunt tot atâtea mijloace de producţie. Ordinea socială capitalistică se caracterisează prin predominarea sau preponderarea covârşitoare a *spiritului negustoresc* adecă prin o activitate *de organizare calculativă şi speculativă,* ea este săturată de idea fundamentală, că scopul economiei sau al gozpodăriei ar fi numai câştigul banilor. Năzuinţa şi râvna aceasta s'a întrupat apoi în aceea organizaţie pe care foarte nimerit o putem numi *„capitalistică."*

In aceasta ordine socială s'a ivit şi să desfăşură socialismul modern.

Ordinea socială capitalistică este întemeiată pe capital şi se organizează cu puterea care zace în capital. Aşa să esplică şi numele ei. De aceea trebue să vedem mai deaproape că ce este capitalul?

Când vorbim în graiul nostru de toate zilele de capital ne gândim de regulă la bani. Este adevărat că oarecând numai banii erau capital. *Azi înţelegem însă sub capital tot felul de avere, toate bunurile materiale şi pe multe dintre cele morale cari ne aduc vr'un venit sau pot fi isvorul vr'unui venit.* Astfel pământul sau moşia dată în arândă, casa dată în chirie sunt capital tocmai aşa precum capitale sunt vocea unei cântăreţe sau jocul artistic al unei actriţe date în exploatarea unui întreprinzător (impresario) pentru anumite sume de bani. Conţinutul capitalului este prin urmare foarte larg şi nizuinţa oamenilor de azi de a preface totul în capital este fără margini!

Capitalul la rândul său are apoi puterea specifică de a preface totul în marfă, pentru a o scoate la piaţă şi a o vinde cu cel mai mare câştig posibil. Lăcomia aceasta a capitalului încă este fără margini, pentrucă ea nu se opreşte numai la bunurile materiale, ci trece şi asupra celor ideale precum sunt iubirea, cinstea, vitejia şi le preface foarte adeseori şi pe acestea în marfă curentă de piaţă!

Poate să fie şi de fapt şi este adeseori condamnabil acest curent capitalistic. O nedreptate socială produce însă de regulă numai în următorul mod.

Este ştiut că partea covârşitoare a omenimei este sărăcimea, sunt oamenii săraci. Intre aceştia sunt foarte mulţi, cari afară *de forţa lor de muncă* nu posed absolut nimica. Capitaliştii au prefăcut şi prefac în marfă şi această forţă de muncă. Marfa aceasta este o marfă cu totul originală şi se deosebeşte de altele prin foarte însemnatul fapt, *că ea este singura marfă care costă mai puţin adecă se poate cumpăra mai ieftin, decât fac toate cheltuielile împreunate cu producerea şi conservarea ei!*

Să mă explic cu un exemplu!

Un fabricant plăteşte munca de 8 oare la zi a unui lucrător cu 5 coroane, dar lucrătorul isprăveşte în acel timp o muncă care valorează pentru fabricant 10 coroane. In chipul acesta fabricantul, care în calitatea lui de proprietar al fabricei şi al productelor crude, este totodată şi capitalist, primeşte, dacă nu tocmai jumătate în tot cazul o bună parte din munca lucrătorului, cu totul gratuit adecă fără să o plătească!

Muncitorul vede acest lucru, vede nedreptatea şi cu toate acestea îşi vinde originala lui marfă cu mai puţin, pentrucă este silit să facă acest lucru prin propria lui sărăcie, căci altfel nu poate trăi.

(Va urma.)

---

stăriţi; ce spuneam atunci erau bune pentru bărbaţi, astăzi, cu voia Dumneavoastră o să vorbesc pentru femei şi pentru copii, ca să vie toţi la rând. Toţi începură atunci să râză şi se grămădiră împrejurul uncheaşului. Să nu credeţi, dragii moşului, că vă povestesc un basm, ar puteà fi scris în ori-ce gazetă, în ori-ce carte. Ce vă povestesc eu acum s'a întâmplat întocmai Radei, ce erà o bună femeie şi pe care mulţi de pe aici au cunoscut-o. Şi Rada fusese odată tânără; se înţelege, că cine a cunoscut-o numai în timpul bătrâneţei, n'ar crede, când i-ar fi văzut părul ei alb ca zăpada, sbârciturile, feţei şi nasul ei strâmb, care păreà a fi în veşnică sfadă cu bărbia ei; dar femeile de vârsta ei spuneau că nu erà alta mai frumoasă şi mai veselă decât ea.

Rada rămase deodată singură cu tatăl ei la gospodăria lor, mai bogată în datorii decât în venituri, căci de câtă-va vreme începuse a le merge rău după moartea mamei. Munca în casa lor nu mai avea sfârşit şi biata fată nedeprinsă cu atâtea griji era adesea desperată, şi tot gândindu-se ce să facă mai întâiu, nu mai făcea nimic. Aşa sta ea odată în pragul uşei cu mânile în şorţ, cum fac cucoanele, când vin la ţară, să nu le pârlească soarele mânile, şi vorbia singură: »Dumnezeu să mă ierte, dar multe mai sunt pe capul meu. De ce să fiu eu în tinereţele mele aşa de chinuită. Chiar de aş fi mai sârguitoare decât soarele, mai sprintenă decât apa râului de munte şi mai tare şi iute decât focul, tot n'aş putea să le fac pe toate. Ah, de ce nu mai e pe pământ buna ursitoare, de ce n'a fost şi ea poftită la naşterea şi botezul meu. Poate atunci aş fi scăpat şi eu de nevoi şi tata de multele lui griji«.

— Iată-mă, o întrerupse o voce, şi Rada văzu înaintea ei o babă, care nu era alta decât Ursitoarea, ce se sprijinia pe un toiag de alun şi o privia. Mai întâiu fata se sperie, căci Ursitoarea avea o îmbrăcăminte ciudată, şi era aşa de sbârcită şi urâtă. că credeai că e Mama-Pădurii. Rada îşi veni numai decât în fire şi o întrebă cu glasul tremurător, ce pofteşte?

— Vreau să-ţi viu în ajutor, răspunse bătrâna, am auzit tânguirile tale şi-ţi aduc ceva folositor.

— Vorbeşti serios, babo? întrebă Rada, care numai decât se împrieteni cu ea, vrei să-mi dai o bucăţică din toiagul tău, să-mi sporească munca mai bine?

— Ceva mai bun, răspunse baba, îţi aduc zece lucrători harnici, cari vor lucra ori-ce le vei porunci.

— Unde sunt, maică, întrebă cu nerăbdare fata.

— O să-i vezi, fetiţo, numai decât.

Bătrâna zicând acestea îşi desfăcu mantaua şi zece pitici de mărimi diferite eşiau unul după altul din manta. Cei doi dintâiu erau foarte scurţi, dar voinici.

— Vezi, aceştia sunt cei mai voinici, zise ea. Ei îţi vor ajuta la toate treburile, şi unde le va lipsi dibăcia, o s'o înlocuiască cu voinicia lor; ceilalţi doi sunt mai mari şi mai dibaci, ei ştiu să mulgă, să toarcă firul şi să facă toate treburile casei. Fraţii lor, a căror mărime te va surprinde, sunt foarte îndemânatici în învârtirea acului, cum arată micul degetar cu care i-am împodobit. Aci mai sunt încă doi mai puţin învăţaţi şi poartă un inel ca încingătoare; ei dau ajutor la toate, şi tot aşa sunt şi cei din urmă. Câte zece îţi par foarte sărăcăcioşi, dar, să-i vezi la lucru!

La un semn al bătrânei cei zece pitici alergară şi Rada îi privia cu mirare cum făceau toate trebile şi cele grele ca şi pe cele uşoare, şi cum se pricepeau la toate

Rada nu mai putea de bucurie de ceeace vedea, întinse braţele către Ursitoare şi o rugă: »Te rog, împrumută-mi aceşti lucrători şi nu mai cer nimic!« Da de, bună fată, ţi-i dăruesc, dar fiindcă nu-i poţi luà aşa cu tine, spre a nu fi învinovăţită de vrăjitorie, voiu face ca piticii să între în degetele tale, şi aşa şi făcu.

— Tu vezi acum, continuă Ursitoarea, ce comoară ai, învaţă să te foloseşti de ea! Dacă nu vei îndemnà pe micii tăi servitori la lucru, ci-i vei lăsa să peară în lenevie, n'o să ai nici o bucurie de ei. Dar îndeamnă-i mereu la lucru, nu lăsă nici odată degetele tale în lenevire, şi treaba ta va merge ca prin farmec.

Ursitoarea spusese adevărul. Rada a ascultat povaţa, totul a început a merge bine, datoriile s'au plătit, fata s'a măritat bine şi a fost o mamă fericită cu opt copii sănătoşi şi frumoşi. De atunci merse vestea în toate părţile, că toate femeile harnice au căpătat în dar pe piticii Ursitoarei. Şi cu drept zic toţi că toate bogăţiile, toate bucuriile şi traiul cel bun stă în cele zece degete ale gospodinei...

Zicând aceste ultime cuvinte, Moş Matei se îndreptă către Zamfira. Tânăra femee se roşi, lăsă ochii în jos şi apucă furca.

Bărbatul Zamfirei şi vărul ei se uitau unul la altul.

Toţi rămaseră tăcuţi câtăva vreme, căutând să pătrundă în înţelesul adevărat al povestei, şi să scoată învăţătura folositoare, numai frumoasa morărească pricepuse tot, se înveseli, fusul sfârâia şi firul curgea uşor din furcă.

(„Amicul Tinerimei".)

La congregația comit. Făgăraș.

Suntem rugați din partea mai multor membrii ai congregațiunei comitatului Făgăraș să publicăm următorul apel:

Conziliul municipal al comitatului Făgăraș își va ținea adunarea generală-ordinară de primăvară în ziua de 25 Maiu n. a. c. Sunt o mulțime de agende puse la ordinea zilei, toate de importanță vitală atât pentru singuraticele comune cât și pentru administrarea generală a comitatului și prosperarea poporului pe toate terenele în mare măsură neglijate până acum. Intre aceste se relevează la loc de frunte: *alegerea primului vice notar comitatens* în locul devenit vacant prin moartea neașteptată a lui Iankovic Bela și eventual în legătură cu aceasta întregirea altor posturi de funcționari ce ar deveni vacante.

Interesele generale comitatense pretind ca la postul de prim-vice-notar să fie chemat din nou un funcționar probat, a cărui putere de muncă solidă să contribue la delăturarea neajunsurilor administrative, de care se plânge și vice comitele în raportul său oficios. Nu căpătuirea unei persoane, ci interesul superior obștesc ne dictează să punem la inima tuturor membrilor consiliului municipal a-și da votul la întregirea acestui post *pentru George Urde*, fostul prim pretor al Arpașului, care și la restaurarea din toamna anului trecut numai în urma unei regretabile neînțelegeri a putut fi lăsat afară din combinație. *Suum cuique.* Prietin și inimic personal, superior și subaltern trebue să recunoască în d-l Urdea un funcționar harnic și cinstit, de care mai ales acum în era cea nouă a comitatului nostru, de muncă serioasă și onestă se simte o mare trebuință.

Atât pentru împlinirea acestei trebuințe, cât și pentru scopul general de a putea introduce — după cuvintele d-lui vice comite — cu rezultat o stare mai bună în administrația comitatului și pentru a putea înainta bunăstarea poporului, facem apel la toți membrii consiliului municipal a se înfățișa la adunarea din 25 Maiu n. pentru a-și esercia dreptul atât de scump, ce și-l'au câștigat fie ca viriliști, fie din încrederea poporului.

Mai mulți membrii ai consiliului municipal.

O hotărîre a tineretului Ieșan.

Noua revistă culturală și politică națională democrată publică sub titlul de mai sus un remarcabil articol semnat de A. A. C. (Cuza) pe care îl recomandăm deosebitei atențiuni a cetitorilor noștri:

Răul cel mare de care sufere țara aceasta, o recunoaștem, e lipsa de apropiere între pătura de jos și cea conducătoare. O spune toată lumea, până și cei mai îndărătnici burtă-verzi ai cutărui partid politic... înaintat. E și greu să ceri dragoste, între clase, cari nici nu se cunosc, cari luptă, parecă, pentru a nu mai avea nimic comun între dânsele și cari pe zi ce trece, se înstrăinează și se îndepărtează, ca *interese*, tot mai mult. De aici reiese și inconștiența păturii de sus, înărăvirea funcționarilor, lărgirea întunerecului în masele poporului.

Dacă însă păcatul greu ce l'au făcut prin aceasta bătrânii, le apăsă conștiința și le stânge în mare parte meritul ce l'ar fi putut avea, de-a încredința generațiilor viitoare, într'adevăr, o *Românie*, tinerii nu pot sub nici un motiv să continuie greșeala, pregătind prin neîntreruperea tuturor fărădelegilor, mormântul de veci al patriei lor. Ei trebue să găsească în ei *ambiția* de a învinge descurajarea și amoțeala care-i cuprinde, poate, la câte văd și la câte aud din partea celor mai bătrâni decât dânșii.

Dacă bătrânii, cu rari excepții, au căutat să fie numai ai lor și ai altora străini de neamul din care făceau parte, tinerii au poruncitoarea datorie, să caute, să nu fie nici ai lor, nici ai altora străini de sângele ce fierb într'înșii, ci ai neamului care îi crește și le însuflețește puterile vieții.

Din prăpăstia ce s'a surpat între ceice au condus țara și'ntre țărănimea și orășenimea săracă dela târg, a ieșit lipsa cu desăvârșire de cultură a acestor din urmă: lenevirea, tocirea tuturor sentimentelor, de dragoste, de frăție, de bunătate, de datorie, a celor dintâiu.

Trebuie s'o strigăm tare, poporul nostru românesc de astăzi e fără carte, fără cartea adevărată ce luminează și deșteaptă, ce desmeticește și stăpânește mințile, pentruca să ne audă și cei mai răi și mai surzi dintre ceice conduc destinele pământului acestuia.

Așa fiind, ce putem face noi tinerii acum, când nu avem încă autoritatea oficială în mână și când nu vrem nici să ni se arunce în față, că deprindem ca și înaintașii noștri meșteșugul vorbelor goale?

Iată ce.

Un grup de tineri Ieșeni, așa cum ușor se pot cunoaște și din aceste câteva rânduri calde și sincere, văzând apatia fără sfârșit, în care zac mahalalele sărăcite ale Iașului, văzând neîngrijirea conducătorilor de a înălța câtu și de puțin sufletele năcăjite ale celor de jos, cari mulțămită îndărătniciei de a trăi, au mai rămas în orașul acesta stors și pângărit de toate liftele străine de pe lume, s'au hotărît ca împreună cu toți oamenii de bine câți mai sunt, să organizeze cel puțin din 2 în 2 săptămâni, serbări mari populare la Teatru, la Circul Sidoli, de pildă, unde sala e destul de mare, serbări la cari să se ție conferinți, să cânte cor, să cânte orhestră, să se declame, să se citească bucăți frumoase, să se joace întâmplător și piese din Alexandri, serbări cari să fie *gratise*, cu împărțire de bilete prin mahalali, afară doar de loji și de primele locuri, unde să se puie 30—50 de bani, pentru scoaterea cheltuielilor.

La acestea, se va căuta ca nimeni dintre Români să nu rămâie acasă. — Se va munci cu dragoste și cu voie bună, așa cum trebue să se muncească de niște Români adevărați și credem că tot cu atâta dragoste dacă nu cu mai multă, vor fi întimpinați acei, ce nu din ambiții prostești, ci din dorul de a ne trezi odată, o fac aceasta. Serbările vor începe cât de curând, ele vor da după cum vor veni și încurajările, trezirea conștiinței adevărate a Iașului.

E vremea să ne punem pe muncă serioasă și pătați pentru veci vecilor vor rămânea aceia, cari nu vor face-o.

Își poate închipui oricine legătura sufletească, care s'ar naște între noi și popor, dragostea firească care s'ar deschide, interesele comune cari s'ar întări, prin asemenea serbări intime. Ele n'ar forma numai jocul de scenă al celor ce muncesc, ci ar făuri firul electric nevăzut, prin care s'ar duce dintr'o parte în alta, formând legătura puternică de iubire, părticele din adâncurile însă-și a ființii noastre. S'ar lega comunitatea de idei, comunitatea de simțire, comunitatea de aspirații. — Ar fi un suflet și un gând, o inimă și-o bătaie și s'ar deprinde a crede, că dacă e și-o viață ticăloasă, e însă și-o viață cu adevărat dulce, o viață curată, demnă, o viață românească.

Așa cred tinerii și sunt convinși că credința lor e cea adevărată. Ei vor îndeplini-o. Aceasta e hotărîrea lor.

Dela Cluj.

— Serata literară-musicală, a Reuniunei fem. rom. »S. Maria« din Cluj. —

Cluj, în 12 Mai n.

Intre puținele așezăminte culturale române din Cluj, dintre cari unele până mai ieri alaltăieri numai cu numele au existat, se numără și *Reuniunea femeilor rom. »S. Maria«*, a cărei prezidentă este doamna văd. *Ana A. Pop* n. Lemeny și care am putea zice că mai des dădea semne de viață, aranjând pomuri de Crăciun și câte o serată din când în când.

Una dintre cele mai succese serate de pân' acum a fost cea de Duminică (10 Mai st. n.) seara, aranjată deja în noul și frumosul edificiu al școalei române din Cluj. Timpul nu fusese chiar favorabil, o ploaie începuse a se vărsa din abundență, astfel încât era mare temere, că nu va veni public, dar cu toate aceste, spre marea noastră bucurie, am avut ocasiunea de a vedea, că aceea parte a publicului, căreia îi zace la inimă cultura și înaintarea poporului nostru, a fost de față la serată, căci sala de altfel spațioasă a școalei de fetițe s'a umplut cu desăvârșire cu public, din șirul căruia mi-am însemnat următoarele st. persoane: d-na văd. Ana A. Pop n. Lemeny, d-nele văd. Frâncu, văd. Truția, L. Pop, L. Ranta și d-na Ranta B. n. Gall, d-nii Dr. E. Dăianu, Dr. V. Poruțiu, Dr. A. Frâncu, căpitanul Popovici cu doamna, căpitanul Popa, Dr. Pordea, Dr. I. Florian, dl și d-na Căciulă, Dr. I. Cl. Juga, E. Pop Pecurariu, Dr. A. Macavei, Dr. Val. Poruțiu, dl și d-na Barițiu, V. Pop cassar, d-na I. Fekete Negruțiu cu d-șoara, Ioachim Pop înv. cu d-na, (din Feneș) I. Lucaciu înv. (Feleac), I. Căian înv. (Gârbou) T. V. Stoia înv. (Sanpaul), A. Tămășan, T. Tirziu, M. Radu cu d-nele, etc., mai mulți tineri universitari și alții parte clujeni parte streini, a căror nume însă mi-a scăpat din vedere.

Serata s'a început la oarele 6 seara prin un cuvânt de deschidere rostit din partea Rev. d. Dr. E. *Dăianu*, protopop și acoperit cu aplauzele publicului asistent.

A urcat apoi apoi podiul d-șoara Florica *Crișan*, care îmbrăcată în costum național a declamat foarte drăguț și isteț poezia lui Coșbuc »La oglindă«. Publicul a răsplătit-o cu un frumos manunchiu de aplauze..

Dl Victor *Motogna* stud. fil. a ținut o disertatie succeasă, tractând cuminte tema »Femei alese în istoria neamului nostru«. Conferențiarului asemenea i s'au făcut ovații vii.

Mult haz a produs dl Dr. I. Cl. *Iuga* prin predarea alor două anecdote de Th. Speranță.

Punctul al 5-a a fost aprețiarea asupra volumului de nou apărut și intitulat »Cugetări« a regretatei Adelina Olănescu, făcută din partea d-lui Dr. E. Dăianu.

In pausele dintre singuraticele puncte o orchestră sub conducerea d-lui Ioan *Iuga* stud. iur., ne-a delectat cu mai multe piese românești.

Eshauriindu-se programul, protopopul Dr. Dăianu mulțumește celor prezenți pentru sprijinul cald ce l'au arătat față de Reuniune, după care apoi s'a depărtat fiecare la ale sale.

Zelul și osteneala atât a Reuniunei cât și a persoanelor, cari și-au dat concursul la aranjarea acestei conveniri, în special însă a inimosului și vrednicului ei secretar dl Dr. Iuliu *Florian*, e vrednic de toată lauda. Pentrucă influința bună și nobilizătoare a acestor fel de conveniri e incontestabilă. La această serată am putut vedea și mai mulți meseriași »țărani« — ca să le zic așa — români din Cluj, cari toți sunt condamnați să asculte și să vază tot lucruri streine de cultura noastră. Numai la astfel de conveniri li să dă și lor ocaziune de a se hrăni cu hrană culturală românească.

De aici urmează că fiecare cărturar român are o datorință sfântă de a conlucra și el la aranjarea astorfel de conveniri.. *Cor.*

Adunare de învățători.

Beiu, Maiu 1908.

Despărțământul *Turda* aparținător *»Reuniunei învăț. gr. cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș«* și-a ținut adunarea ordinară de primăvară în școala gr. cat. din Petridul-superior, la 11 Maiu st. n. 1908.

In mijlocul nostru am putut saluta pe »iubitorul de învățători«, bravul și zelosul șef tractual, pe Prea On. Domn Iosif Costin, dl Basiliu Murășan, preot în Budâiul-de câmp. și Spect. domn Basiliu Vlas notar cerc. în Sând. Dintre membri ordinari 4 nu au luat parte.

Adunarea a decurs în ordine și a decurs în următorul mod: După celebrarea serviciului divin — 8 ore — din partea Prea On. Domn Iosif Costin, prot. (cântând corul învățătorilor), prezidentul ad hoc prin o vorbire frumoasă — vorbind despre misiunea învățătorului — deschide adunarea. Tot în biserică — fiind tixită de popor — și-a ținut discursul său dl Ioan Pescar despre alcohol (beție), vorbind foarte frumos poporului folosindu-se de »Tabelele de intuițiune din sfera alcoholului.

Mergând apoi în școală, dl Dionisiu Luca își cetește disertațiunea »Datorințele educatorului și instructorului (preot și înv.) în comuna sa«. Ambele disertații se cvalifică de foarte bune, iar disertanților li-se votează mulțumită protocolară. Lecțiune practică a ținut: *a)* Emil Mureșan din fizică »roua și bruma« în cl. V, VI, care după puțină critică se declară de bună. *b)* Dionisiu Luca piesa de cetire »Păstorul mincinos« în cl. II, căreia nefăcându-i se nici o critică, se declară de foarte bună.

Delegați pentru adunarea generală se aleg: Ioan Pescar și Dionisiu Luca. Adunarea de toamnă se va ținea în Turda, unde va prelege Samoil Gabor din Gram. rom. (trep. for.) și George Ciugud an din Magiară, și va diserta Silviu Chis și Dionisiu Luca. Din raportul cassarului reiese un rest la membri din tract 84 cor., rest la membrii depărtați din tract 130 cor.. cu ocaziunea adunării s'au încassat cam 36 cor. Bibilotecarul raportează, că dela adunarea de toamnă biblioteca nu s'a înmulțit cu nici un op. Preș. ad hoc dă cetire hârtiei fostului prezident al despărțământului, Simion Poruț, prin care (înainte de timp) își da abzicerea, silit de uneltirile dușmănoase, precum însuși amintește. Cu cea mai profundă părere de rău adunarea ia spre știință. Cu verificarea procesului verbal se încredințează Samoil Gabor și Pavel Cismaș.

Oficianți pe un nou period de 1 an s'au ales: președinte: Ioan Pescar, învăț. Ceanul-deșert, notar: Dionisiu Luca, înv. în Beiu, cassar: Iuliu Petricaș, înv. în Petridul-mediu, bibliotecar: Emil Mureșan, înv. în Petridul-superior. Emil Mureșan, preș. ad hoc aduce la cunoștință adunării despărțământului, că on. comitet central a binevoit a trimite pentru despărțământ 1 protocol pentru procesele verbale, 1 broșură cvitanță și contra-cvitanță și 1 registru de cassă — gratis. Adunarea — cu mulțumită — ia spre știință.

Iuliu Petricaș propune și adunarea primește, ca on. comitet central să binevoiască a interveni la Prea Ven. consistor metropolitan, spre a ne da înviațiuni, cu privire la propunerea limbei maghiare, geografie și istorie, cu atât mai vârtos că ne lipsesc manualele corespunzătoare, eventual sunt oprite. Ioan Pescar propune, ca să se aleagă o comisiune de 2 membri, care studiind manualele de limba maghiară, cel mai corespunzător, bun, recomandându-l să fie introdus, — în mod interimal — în tot tractul. Adunarea primește și în comisiune alege pe Ioan Pescar și Irimie Rus. Samoil Gabor propune și adunarea consimte, ca onoratul comitet central să ia măsurile — pașii — de lipsă, pentru a primi spese de călătorie cu ocaziunea participării la adunările despărțământului, de oarece unii fac o cale și de km și avem spese foarte mari.

Mulțumind tuturora, președintele închide adunarea la $2^1/_2$ ore p. m. La bogata masă dată de colegul Mureșan am luat un prânz splendid. Se înțelege, că nu puteau lipsi nici toastele îndatinate. Indeosebi a fost sărbătorit zelosul nostru protopop tractual. *D. L—a.*

Bibliografie.

Christos a înviat! — Sub acest titlu a apărut într'o frumoasă broșură de 20 pagini excelenta profesiune de credeu, a d-lui Aurel C. Popovici, publicată în »Sămănătorul« de Paști: Credința părinților noștri. Broșura, scoasă în editura »Răvașului« pentru a da și la noi o întindere mai largă ideilor bune, se împarte gratuit. Ca semn de aderență la acest limpede credeu de Român cult și creștin luminat, ofertele benevole se primesc în folosul școalei din Cluj, la redacția »Răvașului«.

„Ușa îndurării“. O prea frumoasă iconiță a Maicii Domnului, lucrată în stil antic oriental, provăzută pe dos cu o potrivită rugăciune, a pus în vânzare d-l Dr. Iuliu Florian, secretarul reuniunei femeilor »S. Maria« din Cluj. Este foarte potrivită pentru premii la copii, din prilejul examenelor ori alte ocaziuni sărbătorești. Prețul unei bucăți 6 fileri. La comande de peste 50 bucăți 5 fileri și porto poștal, format mare 10 fileri. Se vinde în favorul cantinei școlare, menită a se înființa la toamnă, pe lângă școala română din Cluj.

ULTIME ȘTIRI.

Sibiiu, 21 Mai. Revistei „Țara Noastră“ îi s'au intentat *două procese de pressă*. Intr'unul e dat în judecată dl Octavian Goga, în al doilea redactorul responsabil O. Gritta.

Budapesta, 21 Mai. In ședința de eri a dietei, fiind la ordinea zilei budgetul ministeriului de culte, ministrul *Apponyi* a rostit un discurs mai lung. Intre altele a spus, că pentru întregirea salarelor învățătorești s'au adresat până acum 10.000 comune. S'au resolvat până acum 8400 cereri. E un semn îmbucurător (?), zice Apponyi, că comunele deja acum recurg la ajutorul statului și nu așteaptă până la 1910. Apponyi a lăudat în special *învățătorimea română din tractul Brașov*, care a anunțat premii pentru aflarea unui metod cât mai potrivit pentru învățarea limbei maghiare. A mai spus că în curând va presenta proiectul pentru învățământul gratuit.

Un atentat ingrozitor la Vlaho-Clisura.

Dela Vlaho-Clisura (Macedonia) »Românul dela Pind« primește următoarea știre: Sunt câteva zile, la 17 l. c. pe la orele 4 jum. a la Turca (10 jum. a la franca) comitetul grecoman din localitate era să aducă la îndeplinire un plan al său mai mult decât infernal. Acel comitet plănuise să-l ardă pe bunul român d-l Galbajari în casă împreună cu copiii săi.

Şi câte nu a avut de întâmpinat aceastǎ »gazetă« când însuşi neamul nostru până mai dăunăzi a trecut prin toate nenorocirile !

De aceia însamnă mult o viaţă de 70 ani a unei publicaţiuni la noi şi acest moment de sărbătorire e şi un act istoric, căci dela »Gazeta Transilvania« s'a răspândit lumina de progres a poporului românesc. Aici la »Gazeta« s'a ţesut cu mare trudă dela conducătorii ei până la ultimul ucenic al condeiului, idealurile mari româneşti, politica desăvârşită în principiu naţional şi mai presus viaţa curată fără scursurile intereselor personale ce se văd astăzi.

Totdeauna a rămas sentinela neadormită a neamului, totdeauna a eşit învingătoare şi totdeauna şi-a urmat idealul ei nestrămutat. Forţele cele mai de seamă şi oamenii cei mai patrioţi şi-au întrebuinţat pana lor cu folos la reînvierea naţională. Ce departe suntem astăzi de acele suflete şi figuri mari, cari, respingeau totul şi îndurau surghiunul cum şi toate durerile vieţii, numai şi numai să se jertfească pe altarul patriei. La această »Gazetă« Eliade şi Cipariu şi Teofil Frâncu şi Tincu Velia şi mulţi alţii mai mici apostoli şi-au desprins tot idealul, tot sufletul, tot entusiasmul lor. O! vremuri sfinte, când o să mai veniţi voi? Au trecut vremurile de mărire, de idealişti şi luptători dela 48, şi să nu se creadă că înadins pronunţ numele de N. Iorga, dar nu pot trece peste acest nume, în timpurile de astăzi, când pizmatic mai toţi simţesc pentru această ţară. Până şi venerabilul Sturdza, în cameră de multe ori a fost altul de cum a trebuit să fie!

Cel întâi întemeitor al foaiei a fost vrednicul dascăl, George Bariţiu, când la 1837, i-a dat numele de »Gazeta de Transilvania«. Dela el au pornit ideile curate, sfinte şi temeinice pentru întreg neamul, şi tot aşa au simţit şi tovarăşii lui, Andreiu şi Iacob Mureşianu. Cu mari greutăţl întârziând în eşire de câteva ori, la 1849, i-se schimbă numele în »Gazeta Transilvaniei«, până când la 1850, rămâne sub conducerea lui Iacob Mureşianu, iar dela 1878, când moare, rămâne sub privigherea fiului tânăr Dr. Aurel Mureşianu, îmbătrânit şi el astăzi.

Afară de lupta politică, care a dus'o în trecut şi acuma, la 1838, a eşit »Foaia pentru minte, inimă şi literatură«, iar la 1889, »Gazeta de Duminecă« (foaie populară) care amândouă au adus un real folos în literatura română.

C'un trecut aşa măreţ şi însemnat nici se poate, ca »Gazeta Transilvaniei« să fie şi de acum înainte premergătoare presei româneşti, de unde să isvorească limpede simţirea şi viaţa românească în toată puterea de muncă şi către un ideal desăvârşit.

Revista politică.

In şedinţa de Vineri a dietei s'au început *desbaterile asupra bugetului ministrului de interne.* S'a desfăşurat o discuţie mare, căci sub durata şedinţei de 8 ore au vorbit nu mai puţin ca 7 deputaţi. Primul care a ajuns la cuvânt a fost dep. Soma Fenyvesi, care s'a năpustit asupra naţionalităţilor, dar în special asupra Românilor, pe cari îi învinueşte cu irredentizm, căci poporul român nutreşte la sânul său tendinţe separatiste, că doreşte lărgirea graniţei României mari până la Dobriţin, că Românii aşteaptă cu dor să mai învie încă odată anul 48 pentru ca să poată din nou ucide şi masacra pe Maghiari ca acum 60 de ani şi câte şi mai câte alte bazaconii de felul acesta. Se vede că au dat căldurile, căci altfel nu ne putem închipui să spună cineva asemenea gugumănii. Lui Fenyvesi i-a răspuns sincer şi cinstit părintele *Lucaciu*, dar au fost toate zadarnice. Nimeni nu a voit să-l asculte.

*

In şedinţa de Sâmbătă s'a votat budgetul ministrului de interne. Inainte de a se vota a luat cuvântul ministrul *Andrassy* şi a declarat scurt, că până când deputaţii naţionalişti vor continua politica lor de până acum, *guvernul nu poate să stea cu ei de vorbă, nici nu le va împlini vreo dorinţă.* Numai atunci, când Românii vor recunoaşte unitatea naţiunei politice maghiare şi vor lucra în spiritul acesta, li-se vor împlini cererile lor.

Cu alte cuvinte zis : numai atunci ni-se va face şi nouă dreptate, când ne vom închina ideii de stat maghiar naţional şi ne vom lăsa maghiarizaţi !

*

In şedinţele de Luni s'a desbătut şi votat budgetul ministrului de comerciu, iar Marţi şi ieri, Miercuri, budgetul ministeriului de agricultură. La desbaterea acestui budget a luat cuvântul şi dep. Coriolan *Brediceanu*, care a arătat că ministrul agriculturei n'a făcut nimic pentru popor şi că nu s'a ţinut samă de Românii din Ardeal la parcelarea şi munca câmpului. Din cauza aceasta nu primeşte budgetul. In şedinţa de eri după amiazi s'a început desbaterea budgetului ministrului de culte.

*

Ministrul agriculturei *Daranyi* a pus în vedere, că va prezenta dietei în sesiunea aceasta *mai multe proiecte de legi*, între cari un proiect de lege privitor la parcelarea moşiilor, şi unul privitor la înfiinţarea de societăţi de arândare, cari să ia în arândă moşii întinse. Mai departe ministrul a pus în vedere un proiect privitor la camerele economice, declarând că va propune o sumă anuală de 650,000 cor. pentru desvoltarea economiei şi creşterea vitelor şi un proiect de lege, prin care se va pune capăt falsificării vinului.

*

La Budapeşta îşi bat acum oamenii capul cu un lucru mare. E vorba de strângerea tuturor partidelor maghiare într'un *singur partid de guvernament*, pe baza unui program, care de o parte să conţină toate lucrurile plăcute urechilor şoviniste, menite de a trage, iar mai departe masele largi pe sfoară şi de altă parte să obţină aprobarea Coroanei pe deplin. Conducătorul acestei mişcări este ministrul Kossuth, iar scopul acestei concentrări este uşor de ghicit. Actualii stăpânitori, ajunşi ca „coaliţionişti“ în mod provizoriu şi cu marşrută legată la putere, caută să-şi aşeze acum stăpânirea pe temelii trainice, scoţând o nouă ediţie a vechiului regim poreclit liberal, numai cu deosebirea, că noul regim va sta tot sub stăpânirea lui Kossuth şi soţi. E fără îndoială o situaţie de tot ciudată, ca majoritatea ajunsă la guvern, să stee — dacă şi numai pentru ochii lumei — pe baza unui program, pe care astăzi coroana nu-l poate primi. Trebue deci căutată o soluţiune, care să impace conflictele şi să asigure pentru lungă vreme, deţinerea frânelor guvernului pe seama actualei majorităţi.

*

Joia trecută *familia regală română a întreprins o călătorie de-a lungul Dunării* începând dela Porţile de fer până la gurile Dunării. Pretutindeni li-s'a făcut Suveranilor şi principilor români o primire entusiastă de către populaţiunea română din oraşele şi satele de pe malul Dunării. Regele Serbiei, principele Bulgariei şi Ţarul Rusiei au trimis întru întimpinarea familiei regale române misiuni speciale.

*

Agenţia „Reuter“ anunţă, că cu prilejul aniversării deschiderei portului Tsemulpo comerciului străin, a avut loc o serbare, la care a asistat marchizul Ito, care ţinu o cuvântare, relevând *politica pacinica a Japoniei în Coreea*, care ţară este aliată Japoniei, dar va deveni în viitor independentă. Acest discurs a lui Ito a produs un mare entusiasm printre Coreeni şi Japonezi.

Vânătoare după tricolor. Foile şoviniste din Budapesta fac mare sfară în ţară din cauza unei cununi cu pantlică tricoloră, care a fost depusă Luni la amiazi de către un necunoscut pe mormântul poetului nostru naţional *Andreiu Mureşianu*, care-şi doarme somnul de veci în cimitirul capelei române din Groaverii Braşovului. Poliţia din Braşov, neavând alta de lucru, a voit să confişte tricolorul de pe cunună ; când a sosit însă la faţa locului, — n'a mai găsit tricolorul.

Mai mulţi elevi dela şcoalele noastre din Braşov, cari s'au adunat împreună cu alţi curioşi în faţa cimitirului, ca să vadă isprăvile poliţiei, au fost ascultaţi de către căpitanul poliţiei. Elevii au declarat însă, că nu ştiu cine a pus cununa cu pricina. De asemenea s'a pornit cercetare şi din partea direcţiunilor şcoalelor noastre.

Foile maghiare scriu acum, că poliţia, neputând afla pe cel vinovat, a provocat pe directorul gimnaziului din Braşov, ca în timp de 48 oare să afle pe cel vinovat, căci în caz contrar, *va porni cercetare în contra şcoalei.*

Adresându-ne direcţiunei gimnaziului nostru, ni s'a spus că ştirea foilor şoviniste e *neadevărată.* Căpitanul poliţiei n'a făcut o astfel de provocare, ba nici n'a făcut măcar arătare în afacerea cununii cu tricolor.

Se vede că în urma căldurilor, cari s'au pornit, s'au prea înfierbântat creerii gazetarilor maghiari. Ne mirăm numai că n'au scris deja, că gimnaziul a fost închis....

Pădurile române din comitatul Făgăraşului.

Un fiu al ţării Oltului P. M. Codrul, care de curând a publicat câţiva articoli remarcabili în ziarul nostru, scrie în „Ţara Olt.“ despre valoarea pădurilor româneşti din comitatul Făgăraşului, dând totodată următoarele date foarte interesante din statistica silvanală cea mai nouă din anul 1906. Iată-le:

...Cel mai mare capital al nostru e pământul de economie, iar al doilea e teritorul împădurit, în rîndul al treilea ocupă loc animalele de casă, adecă vitele.

Teritorul păduros al comitatului Făgăraş e de 170279 jugăre catastrale, din această sumă 42664 jug. catastrale e pădure de apărat, 123384 jug. catastrale e pădure liberă şi 4231 jug. catastrale e luncă sau loc de arătură.

Luând în considerare felul de lemne avem: 9690 jug. cat. ştejar şi gorun, 116911 jug. cat. fag şi carpen, apoi ici colea mesteacăn, aluni, arini, tei, ulmi, cer etc. şi 43677 jug. cat. de brad şi molift.

Să vedem deci ce e al nostru. In proprietate românească se află cam 93111 jug. cat. în păduri comunale, 24872 jug. cat, composesoraturi şi 3209 jug. cat. pădure bisericească; cu totul 121192 jug. cat. Lemnele de pe acest teritor au o valoare la faţa locului de circa 29—32 milioane cor. Deci noi Românii din Ţara Oltului

---

căzù cu sgomot, pentele de fier se aşezară de sine pe ea, chiar şi lăcatul cel mare se trântì cu sgomot şi se încuià la locul lui. Lelea Sâia, cu graba ei, atinse picioarele ciasornicarului şi de frică, neştiind ce să facă, se ascunse sub o masă. Bătrânul se trezise într'adevăr, îşi întinse mâna şi o scoase de sub masă. Dar deloc nu părea mânios. Fără să zică o vorbă, o conduse la o fereastră, pe care ea nu o văzuse până atunci. Prin asta priveà drept în casa tâmplarului celui schiop... Oamenii locuiau cu toţii într'o singură odaie. Vitele, cu ei. Pentrucă de când bărbatul şi-a frînt piciorul, nu mai puteà câştigà nimic, ci împleteà coşuri, când aveà bani să-şi cumpere nuiele... Bărbatul acesta şedeà într'un colţ, cu capul răzimat pe mâni, femeia şedeà la masă şi suspinà cu capul în şorţ... doi copilaşi mici o trăgeau de haină şi strigau: »mamă, dă-ne ciorbă«.

»Tăceţi«, bombănì tatăl din colţ.. copii se rugau mereu,.. »N'am nici o putere copii, zise mama, nu vedeţi voi, că-i bolnavă capra şi nu dă lapte?...« şi când copii încep să plângă, zise femeia: »aşteptaţi numai, până vin frăţinii cei mari, ei aduc bani şi apoi cumpărăm pâne«.

Nu trecù mult şi iată sosesc desculţi un bălat şi o copilă, ei se coboriseră în vale cu fragi, dupăce alergaseră toată ziua din zori până în serate. Erau osteniţi. Ei aşezară coşurile jos şi întrebară: »mamă, unde-i ciorba?«

Femeia suspină iară, dar omul din colţ strigă: »daţi banii încoace!« Dupăce i-a luat în primire, zise: »nu-s mai mulţi?« şi începù a trage pe copii de urechi... »Aştea-mi trebuesc numai pentru lucru«.

»Bine, omule, dar copiii trebue să mănânce«.

»Le pot eu câştigà? întrebă el... De ce n'au adus mai mult? de geaba nu mi dă nime nuiele!«

Când a văzut lelea Sâia acestea, se trase dela fereastră, nu mai erà în stare să vadă atâta sărăcie şi jale, pentrucă şi copii aveau o faţă galbenă şi păreau îmbătrâniţi de lipsuri şi muncă. Ea se întoarse către ciasornicar şi zise: »dă arătătorul iară îndărăt, ca să le trăiască capra«.

El însă răspunse : »Asta n'o pot face eu. Trebue să vii d-ta mâne seară pe la miezul nopţii şi să-l dai tot d-ta îndărăt«.

A doua zi, lelea Sâia nu puteà uità deloc ceeace văzuse la ciasornicar şi după ce s'a resgândit câtva timp, învălì într'o şurţă o parte din ce avea pentru mâncare şi se duse la locuinţa tâmplarului.

Când bătù la fereastră, oamenii începură să se mire, dar şi mai tare s'au mirat, când au văzut-o intrând în casă şi punând darurile pe masă. Femeia săracă îi mulţumi cu lacrimi în ochi, cei doi copilaşi se uitau la ea cu ochii căscaţi şi credeau că vine deadreptul trimisă de îngerul Domnului Hristos. Aşa ceva n'a mai văzut lelea Sâia în viaţa ei. I-se făcù de tot milă şi zise către femeie: »câte odată, când te duci peste zi la lucru, poţi trimite copilaşii la mine, le voiu da eu şi de mâncare, se înţelege de sine«.

Lelea Sâia se duse acasă deplin mulţumită Apropiindu-se însă seara şi venind sorocul să-şi aducă ea singură nenorocirea pe capul ei, totuşi se puse pe gânduri. »O capră, îşi ziceà ea, adevărat, că este de lipsă pentru traiul oamenilor săraci. Dar iată, acolo e vecinul Toader cu cânele lui cel mare negru, care m'a năcăjit de multe ori. Acest dobitoc nefolositor mânâncă mai mult, decât e vrednic... dacă bătrânul are într'adevăr lipsă de un câne, ori-când capătă de geaba un căţel mai mic«.

Bătrânul Toader erà adecă orb şi cânele, legat cu o sforicică, îl călăuzea pe la neguţători, cărora le ducea linguri tăiate de dânsul şi alte lucruri. Dar cu toate că bătrânul erà om cu rînduială şi harnic, lelea Sâia totuşi aveà mânie pe el, pentrucă Ursu se oprea câte-odată la grădina ei, şi lătrà către ea...

De aceea, la miezul nopţii, când stetea iară înaintea ciasului cu norocul, arătătorul cel negru îl îndreptă către casa bătrânului. Ciasul iară începù cu sgomotul lui ciudat şi lelea Sâia se depărtă iute. De astădată însă ciasornicarul erà deja în picioare lângă uşă, şi privea la ea cu mustrare. Tăcând o duse apoi la fereastră.

Lelea Sâia vede acum în căsulia bătrânului. Lemnul moale de lucru erà pe o laviţă lângă fereastră, lângă el cuţitoaia, şi marfa gata. Mai în fund şedeà bătrânul Toader şi umplea, dintr'un blid, două blidişele, într'unul punea zeama, în celalalt leguma fiartă, apoi strigă pe cânele, care zăceà la picioarele lui şi-i puse dinainte blidişelul cu zeamă.

Ursu însă se uità supărat la el şi îşi întoarse nasul în altă parte. Simţind bătrânul că cânele nu mânâncă, zise îngrijat: »Ce-i cu tine, Ursu?« şi schimbă blidişelele. Dar Ursu n'a putut mânca nici din bucatele cele mai bune, se târî mai aproape de domnul său şi-i linse încet păpucii. Bătrânul pipăì după botul cânelui şi când simţi că nasul îi este fierbinte şi limba uscată, n'a putut mâncà nici el şi le dete toate la o parte. După aceea se ridică, pipăi cu mânile şi merse spre patul din unghiul casei... cânele se târî încet după el. Bătrânul luă straiul de pe pat, îl întinse pe podele şi zise: »Vino, Ursule, şezi aici!« glasul lui tremurà... se vedeà că-i de tot îngrijorat, cânele păreà recunoscător şi muşca puţin din coadă... când bătrânul se întoarse îndărăt la laviţă, Ursu se trase după el şi se aşeză la picioarele lui.

avem o comoară de enormă sumă. Şi cum o ştim noi apreţui? Stim manipula cu ea? Nu — cu durere trebue să constat că atât ţărănimea noastră, cât şi cărturarii noştri se uită spre pădure cu ochi de inimic. Nimeni nu studiază mai bazat chestiunea aceasta din punct de vedere naţional, cât şi din punct de vedere al viitorului.

Oare cine ne măsură, ne organizează averea această colosală; tinerimea, oamenii noştri? Nu — ai noştri dupăce absolvează gimnaziul se duc la iură să se facă advocaţi, dar nu feşteri sau ingineri. Oare nu s'ar renta ca noi să avem feşterii noştri, cari lucrând în rind cu preoţii şi învăţătorii noştri să ajute la îmbogăţirea noastră. Da, aceasta ar fi un lucru eminent şi ideal, căci cu durere, pe cariera silvanală sunt foarte puţini români.

Neavând oameni pricepuţi în ale pădurei, să vedem deci cum manipulăm azi cu ea, ce venit anual aduce Românilor din ţara noastră a Oltului şi ce ar trebui să aducă pe lângă o economie bazată şi raţională. La an se taie din pădurile noastre cam 250000 m³ de lemne, ce reprezintă o sumă de 250000 cor., socotind una cu alta 1 m. cubic cu 1 cor. Ce putem vedea de aci, că un jugăr catastral de pădure aduce la an 0.83%, adecă 83 fileri. Deci capitalul nostru băgat în pădure, adecă cele 30 milioane ale noastre nu ne aduc pe lângă manipularea de astăzi nici 1% la sută. Tristă constatare, însă aşa este.

Pe lângă venitul acesta mai putem socoti la jugăr 30 fil. păşunatul din pădure; aşa ca un jugăr catastral de teritor păduros ne-ar aduce anual cam 1 cor. 13 fileri.

Luând în vedere, că teritor unde se poate păşuni sunt 70000 jug. catastrale ar fi 70000×30=21000 cor. venitul de păşunit la an, plus cele 250000 cor. de pe lemne am avea venit la an 271.000 cor.

Economia noastră de pădure, după cum se poate vedea din datele sus amintite, stă pe o treaptă foarte primitivă. Ce zice Olteanul, o ştie, că pădurile erariale pe anul 1907 au adus 6% venit netto? Şi ce zice când un jug. catastral în Saxonia aduce la an 46% netto.

Deci rugăm pe cărturarii noştri, cari cunosc cu deamănuntul relaţiunile pădurilor din Ţara Oltului, să îşi dea părerile, cum ar fi şi ce ar fi de făcut ca să ridicăm venitul pădurilor în cel mai scurt timp la cel puţin 6% venit netto, asigurându-ne la an un venit de 1,800.000 cor. ajungând pe oareşcare cale, nivelul pe care se află astăzi economia de păduri erarială.

STIRILE ZILEI.

— 8 Maiu v.

Pentru ajutorarea ziariştilor români închişi. Mai mulţi Români inimoşi din Bucureşti au luat frumoasa iniţiativă să strângă bani pentru alinarea suferinţelor ziariştilor români închişi prin temniţele din Seghedin şi Vaţ. Baza acestui fond s'a pus în ziua de 3 (16) Maiu, care a fost sărbătorită anul acesta în Bucureşti de numeroase societăţi ardeleneşti. Precum cetim în ziarele din România, profesorii dela liceul Sf. Sava au decis toţi, ca în fiecare lună să dea leafa lor de pe o zi, pentruca din aceşti bani să se înfiinţeze un fond pentru ajutorarea fraţilor ajunşi prin temniţele ungureşti. Intre cei dintâiu, cari au contribuit la acest fond se află vrednicii comercianţi D. Lupan cu 500 lei, Ţăranu cu 400 lei, I. Ţeţu 200 lei, fraţii Mircea 300 lei, G. Comşa 100 lei şi alţii.

Dumnezeu să le răsplătească!

Conferenţe publice. Duminecă în 11/24 Maiu 1908, îşi va desvolta d-l profesor A. Ciortea, conferenţa sa despre *»Căderea, atracţiunea universală şi formele energiei«* în sala festivă a gimnaziului. Inceputul la 6 oare seara. Intrarea e gratuită.

Directoriul Şuluţan. Directoriul fundaţiunei »Alexandru Şterca Şuluţiu« este convocat prin capitulul metropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş la şedinţa ordinară în 13 Iunie n. c. în Blaj. După programul statorit, Sâmbătă în 13 Iunie la 7 ore dimineaţa se va ţinea în biserica parohială un parastas solemn pentru fericitul fundator, care este înmormântat în cimiteriul acestei biserici. Şedinţa directoriului se va deschide la 9 ore a. m. Administratorul fundaţiunei Dr. Augustin Bunea, canonic metrop. raportează despre fazele şi starea prezentă a fundaţiunei, despre casa fundaţiunei din Blaj şi bunurile dela Spring, Cenade, Vidraşău şi Somes Odorheiu, precum şi despre rămasul »Florian Miches«, prezentând şi budgetul pe anul 1909; advocatul archidiecezan Dr. Iuliu Maniu, deputat dietal, referează despre cauzele juridice şi procesele relative la fundaţiune. Comisiunea pregătitoare, constătătoare din membrii Simeon P. Mateiu, canonic ca preşedinte, George Pop, consilier ministerial şi Iuliu Bardosy, inspector r. şcolar în retr., — raportează despre reviziunea raţiunilor de pe anul 1907 şi despre scontrarea cassei fundaţionale. Directoriul fundaţional se compune în senzul literilor fundaţionale sub prezidiul actualului metropolit Ex. Sa Dl Dr. Victor Mihalyi de Apşa, din membrii capitulului metropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş şi din douăsprezece membri mireni în frunte cu Iosif Pop, jude la Curiei reg. ca vice-preşedinte al directoriului.

Telefonul redacţiunei »Gazetei Transilvaniei« este de mulţi neîntrebuinţat în cazuri, când se iveşte necesitatea de a se raporta ceva în grabă şi mai pe larg şi aceasta din cauza că mulţi nici nu ştiu, că avem telefon, deşi este anunţat în frontispiciul foaiei. Atragem dar atenţiunea tuturor corespondenţilor, raportorilor şi amicilor noştri, că în cazuri de interes deosebit ori în cazuri de urgenţă pot să ne raporteze tot ce voiesc prin telefon. La telefon este a se striga *redacţiunea »Gazetei Transilvaniei« cu No. 226.*

Observăm că pentru ştirile de interes mai mare general ce ni se vor raporta prin telefon, suntem gata a răspunde taxa telefonării.

Petrecere în Braşovul-vechiu. *Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumuseţarea Sfintei Biserici din Braşovul-vechiu* invită la petrecerea cu dans şi tombolă. ce o va aranja Duminecă în *25 Maiu v. (7 Iunie n.)* 1908, în sala hotelului »Central« Nr. 1 din loc, cu ocasiunea sfinţirei noului steag al reuniunei. Inceputul la 8 oare seara. Preţul de intrare: de persoană 50 cruceri: Galeria 50 cruceri; Studenţi 30 cruceri. Suprasolviri şi oferte marinimoase se primesc cu mulţumită la adresa doamnei: Maria Ios. Maximilian, presidenta Reuniunei, (Braşov, strada Bisericei Române) şi se vor chita pe cale publică. Damele sunt rugate să se prezente la această petrecere în *costum naţional.*

Doi români omorâţi. Cetim în »Românul« din America: Nu ştim pozitiv, dar aducem după ziarele engleze următoarele: în South Columbus s'a comis Duminecă dimineaţa un omor duplu. Victimile sunt doi români Ed. Moldovan şi Ponie Minchoff. Primul nume seamănă a român, dar al doilea de loc. Trebue să fie oriceva greşală, ori reporterul dela ziarul respectiv a scris după cum a pronunţat cineva numele româneşte. Cadavrul lui Moldovan s'a găsit în odaia, în care a locuit cu alţi patru, iar al lui Minchoff pe veranda căsii. Opt oameni au fost deţinuţi, dar nu au putut fi ascultaţi de oarece nu este tălmaciu român.

Joc pe malul Ciurcului. Suntem rugaţi a anunţa, că un grup de tineri din Scheiu, aranjează Duminecă în 11/24 l. c. dimineaţa o excursiune în Stejeriş, iar după amiaz un joc în Cacova de sus (Malul Ciurcului). In cas de ploaie petrecerea se amână.

Vizita Ţarului la Roma. Din Roma se anunţă că Ţarul şi Ţarina vor sosi cu siguranţă aci în cursul lunei Octomvrie. Patru funcţionari ai ministerului de interne şi un poliţist rus au sosit la Roma, pentru a se pune în legătură cu şeful poliţiei de siguranţă din Italia în vederea viitoarelor măsuri de pază.

Din Christian (comitatul Braşov) ni se scrie: Incepând cu luna Februarie anul curent, s'a stabilit în comuna noastră d-l Dr. *Heinrich Knopp*, medic universal, bărbat cu praxă şi cu experienţe largi în cariera sa, având-şi domiciliul în strada Lungă Nr. 137. Indată după stabilirea dânsului în această comună, a fost cercetat de pacienţi şi din îndepărtări mai mari, precum din Predeal, Galaţi, Brăila şi din alte locuri. Cei suferinzi pot deci să se adreseze dânsului cu toată încrederea.

Demonstraţii în Praga. Marţi seara a fost convocat în Praga un mare meeting de către cehii-radicali, pentru a se protesta contra măsurilor luate împotriva limbei cehe. Au vorbit deputaţii Lohan şi Baxa. S'a făcut apoi o demonstraţie pe străzi, la care au luat parte o mulţime de mai bine de 3000 de oameni. Mulţimea s'a îndreptat în primul rând la poştă pentru a demonstra contra şefului poştei, care a interzis funcţionarilor să întrebuinţeze limba cehă până şi în convorbirile particulare. După ce a făcut un zgomot infernal în faţa porţii, mulţimea s'a îndreptat spre grădina publică unde a sperat pe cei cari se aflau înăuntru. Apoi s'a făcut o demonstraţie la teatru, unde tocmai avea loc o reprezentaţie a unei trupe chineze. Mulţimea arunca cu pietre asupra teatrului. Armata sosind s'au tras din public două focuri de revolver asupra ei. S'a făcut atunci o şarjă puternică, în urma căreia au fost mulţi răniţi.

Liga revoluţionară austro-ungară în America. Ziarul »Berliner Tageblatt« află din Chicago, că cei 2600 membri ai ligei ungare americane au pornit o vie mişcare pentru provocarea unei revoluţii (?!) în Ungaria şi Austria. Liga a intrat în legătură cu social-democraţii din America şi şefii tuturor partidelor revoluţionare pentru a-şi asigura astfel sprijinul Americei. Asociaţia lituanilor, liga slavilor şi federaţia italienilor din America, cari numără în total 16000 membri, s'au asociat ligei revoluţionare austro-ungare din America.

Revoluţia din China. Din Honckong se telegrafiază, că revoluţia ia dimensiuni tot mai mari în provincia Yunnau. Rebelii au bătut trupele imperiale şi s'au făcut stăpâni pe liniile ferate. Ei se îndreaptă acum spre capitala provinciei.

O nouă operă a lui Leoncavalo. Din Londra se anunţă că componistul Leoncavalo, care se află aci, a rugat pe celebrul scriitor polon Sienkievici să-i permită a folosi unul din romanele sale pentru o operă. Sienkievici i-a răspuns, că primeşte cu plăcere. Opera va fi într'un singur act. Până în prezent nu se ştie încă ce roman al marelui scriitor va servi lui Leoncavalo de libret.

Amorezu rămas fără nas. I. Zamfirescu din Bucureşti, era amorezat de câtva timp de o gingaşă fată din mahala. Marţi seară, după ce'şi terminà lucrul, dădu o raită pe la iubita lui şi văzând'o la poartă intră în vorbă. Un alt curtezan, văzând'o că vorbeşte cu un altul, sări la rivalul său şi o bătae crâncenă se încinse între ei. Furios, necunoscutul văzându-se învins, apucă cu dinţii de nas pe Zamfirescu şi nu se lăsă până ce nu i-l rupse din rădăcină. Când sergenţii dădură să-i prindă, acesta o rupse la fugă şi se făcu nevăzut. Curtezanul, fără nas, a fost internat la spitalul Filantropia.

Socialismul modern şi naţionalitatea noastră.*)

Doamnelor şi Domnilor!

La 1836 s'a ţinut în oraşul Manchester (Mencestr) din Anglia un congres, care s'a ocupat cu întrebarea, că în ce chip şi cu ce mijloace s'ar putea îmbunătăţi starea materială a oamenilor săraci din Anglia, cari erau aproape toţi muncitori industriali. S'a constatat că acest congres a fost prima ocaziune, când ideile şi scopurile referitoare la îmbunătăţirea traiului celor săraci, s'au numit *socialism*, iar aceia, cari au sprijinit aceste idei şi au promovat aceste scopuri, s'au numit *socialişti.*

Dela 1847, dar mai ales dela 1867 încoace, socialismul a devenit o mişcare socială aşa de mare, aşa de puternică şi în întreagă lumea civilizată aşa de obştească, încât istoria universală nu cunoaşte al doilea caz, în care din aceleaşi cauze, pentru aceleaşi scopuri şi în timp aşa de scurt — abia 50 de ani! — să se fi adunat şi aliat o mulţime aşa mare de oameni! Creştinismului d. e. i-au trebuit peste 360 ani până a putut ajunge să fie religie recunoscută în imperiul roman, lumea civilizată de pe acele vremuri!

S'a aflat şi printre Români ici-colo câte un literat, care s'a ocupat cu socia-

*) Conferenţă publică ţinută Dumineca trecută de dl Dr. Nicolae Vecerdea în sala festivă a gimnaziului român din Braşov.

Lelea Săia văzându-i astfel lângă olaltă, pe bătrân neajutorat, supărat, dobitocul atât de supus, clătină din cap şi zise: »ei aşa câne este şi el o fiinţă«, înţelegând, vrednică de iubit... şi dacă în sat trebue să moară un dobitoc, atunci cel mult să moară cotoiul cel sur al învăţătorului«.

»Fă ce crezi, că-i mai bine«, răspunse ciasornicarul, »eu nu pot schimba nimic. Dar să ştii, că mâne noapte este cea din urmă dată, că mai poţi merge la cas, fără ca să te omoare uşa de fier. De aceea iţi dau sfatul, să te gândeşti mai întâi... ar fi bine să te duci mâne odată la învăţător, şi să vezi ce-i pe acolo.

Lelea Săia îi făgădui, că aşa va face şi plecă îngândurată.

(Va urma).

Poezie populară.

Foaie verde de trei flori
Ciobănaş dela miori
Und'ţi-a fost soartea să mori?
— Sus în vârful muntelui
In bătaia vântului
Şi urletul lupului.
De ce moarte mi-ai murit
— De trăsnet când a trăsnit
De jelit cin' te-a jelit?
— Păsările au ciripit.
Candela cin' ţi-a aprins?
— Luna când a răsărit.
Luminări cin' ţi-au adus?
— Soarele când a apus.
De scăldat cin' te a scăldat?
— Ploile când au plouat.
De pânzit cin' te a pânzit?
— Frunza când s'a risipit.
Spune-mi cin' te-a tămâiat?
— Ceaţa neagră s'a lăsat.
De 'ngropat cin' te-a 'ngropat?
— Munţi inalţi când s'au surpat.
Fluieraşu und' l-ai pus
In craca bradului sus
Şi vântul când mi-or bătea
Cetina că s'or mişca,
Fluieraşul mi-or suna,
Oiţele s'or strângea,
Şi pe mine m'or căta.

„H. S." Cules de *I. I. Avrăm-Domn.*

Uncheaşul sfătos.

La moara din vale începuse şezătorile. După munca zilei toţi ai familiei se adunau la gura sobei şi mai veneau şi câţiva vecini, căci prin singuraticele văi ale Carpaţilor noştri, locuinţele sunt cam rari şi vecinătatea se consideră ca un fel de rudenie între oameni.

Adunaţi la gura sobei par'că intimitatea între bunii prieteni creşte mereu. Căldura dulce a focului, plăcerea de a fi împreună, veselia convorbirei, totul măreşte intimitatea, vrând nevrând se deschid inimile, mintea făureşte mii de proiecte, sufletul omului se dă pe faţă, se arată aşa cum este de firea lui.

Câte odată la parte la aceste şezători şi uncheaşul sfătos, Moş Matei, cu toate că locuşte cam departe. Atunci e o adevărată sărbătoare la căsuţa dela moară, căci el este cel mai bun povestitor al locului. Nu numai că ştie tot ce au povestit străbunii, dar mai ştie şi ce au scris prin cărţi. El cunoaşte începuturile caselor, istoricul tuturor familiilor, numele pietroaielor şi stâncilor îmbrăcate cu muşchi, care stau ca nişte coloane sau altare pe înălţimile muntelui; într'un cuvânt el este cronica locului. El este înţelepciunea în carne şi oase, pricepe să citească în inimi şi pătrunde până la izvorul suferinţelor şi tulburărilor lor. Doftorii cunosc mijloace de vindecarea boalelor trupului, el, bătrânul ţăran cunoaşte leacurile pentru metehnele sufleteşti, de aceea toţi i-au dat numele de *Moş Matei înţeleptul.*

Nu venise de mult pe la prietini, şi acum e primit cu mari strigări de bucurie. I-se dete locul cel mai bun lângă foc şi cu toţii se strânseră împrejurul lui, iar gazda îi dete o lulea de tutun şi se aşeză în faţa lui.

Moş Matei întrebă de toţi şi cum le merg treburile. Voia să ştie cum merge semănătura, dacă mânzul de curând fătat s'a făcut voinic, cum cresc păsările în curte, şi altele ce sunt dragi omului. Tânăra nevastă a morarului nu răspunse tocmai grăbită la toate, par'că gândul ei era în altă parte. Frumoasa Zamfira dese ori îşi aducea aminte de satul ei mare unde fusese crescută; doria horele de sub umbra plopilor, plimbările de prin câmpii şi crânguri, cu tinerele ei prietene când culegeau văzând floricele şi şopţiau tainic pe la fântâne. De multe ori rămânea locului cu capul plecat gândindu-se la acele timpuri. Şi acum când celelalte femei lucrau de zor, ea sta cu furca în poală, fără să lucreze; fusul îi şedea în poală şi degetele ei se jucau a lene cu firul ce-i atârna peste genunchi.

Moş Matei observă totul cu coada ochiului fără să zică un cuvânt, căci ştia el bine că sfaturile sunt ca o doftorie; trebuie să aştepţi timpul potrivit şi să ştii cum să dai sfatul.

Intro acestea toţi îl rugară: *o poveste moş Mateiu, spune-ne o poveste!* Moşul surâdeă şi aruncă pe furiş o privire spre Zamfira care tot sta pe gânduri.

»Aşa dar îmi cereţi plata pentru buna primire, zicea el, fie, oameni buni, o fac şi pe asta. Ascultaţi. Când am mai fost pe aici v'am povestit de timpurile vechi, când zurbagii, luându-se după îndemnurile celor răi, pustiiseră casele oamenilor în-

Concurs.

Directiunea nou înființatului institut de credit și economii „**Minerva**“ din **Beclean** (com. Szolnok-Doboka) publică concurs pentru ocuparea postului de **contabil** la acest institut.

Beneficiile împreunate cu postul susnumit sunt:

salar anual de 1600 Cor. și tantiemă statutară.

Concurenții au să dovedească cu acte în regulă că au cualificația dela vreo școală comercială, praxa de până acum în afaceri de baucă și cunoștința de limbi.

Ofertele sunt a să trimite la adresa Dlui Dr. Octaviu Pavelea directorul institutului până în 31 Maiu 1908.

Beclean la 15 Maiu 1908.

(2—3) **„DIRECȚIUNEA“.**

Cărți noi.

In institutul de arte grafice *„Minerva“* au apărut următoarele cărți frumoase:

N. Dunăreanu. „Răsplată“ (nuvele). Prețul cor. 1.50.

I. L. Caragiale. „Momente, Schițe, Amintiri“. Prețul cor. 2.—.

Maria Baiulescu. „Extaz“ (poezii). Prețul cor. 1.50.

M. Sadoveanu. „Dureri înăbușite“ ediția II. Prețul cor. 2.—.

Adina Gr. Olănescu. „Cugetări“. Prețul cor. 1 50.

Guy de Maupassant. „O viață“ (umilul adevăr) traducere de *Em. Gârleanu.* Prețul cor. 2·—.

Cor. Moldovan. „Cântarea cântărilor“. Prețul cor. 1.—.

Se pot procura și prin librăria „Gazetei Transilvaniei“ în Brașov și a se adauge la fiecare porto 10 bani.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunare.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.